

บทละคร

เสภาเรื่อง ชุน ช้าง ชุน แพน
ตอน นางพิมพ์ เลี้ยงตัว แด่เลี้ยง คน
(ประเพณีรู้ อักษร ประ)
ว. ศ. ๑๒๘

โรงพิมพ์ศุภการจำรูญ

๙๖ ๙๖ ๙๖ ๙๖ ๙๖

๑๒ มี.ค. ๒๕๖๒

บทละครเสภาเรื่องขุนช้างขุนแผน

ตอน นางพิมพ่ เสียตัวแต่ได้คน

(ประเสริฐ อักษร ปรุ้ง ตาม คำเสภา โบราณ ครั่งกรุงศรีอยุธยา)

ชุดที่ ๑

(ขุนช้าง ขอลู่) ฉากในห้องนั้ยยัดประจัน ตัวละคร
มียาย ตีประจัน นั้ยอยู่กระบ่าว เพ้อโถโก

(ขับ) ๑ คราว นั้ย ท่านยายตีประจัน คาเป็นมันมุ่น
โถม โถมทวยพิณ ะกรวยกวาด ข่า ทาษ เป็นอา จินต์
วุ่นหากิน คำกำไร ทำไร่นา นั้กถึงพิมพ่ ยมกะเห่อเพื่อจะรวย
ถูกล่าว ลวย ลู่พรรณ บรู พามหน้า คงได้ ถูกเขยเสวรัชฐี มี
บุญญา แก่หัดบตา เห็นแต่ทวย นั้บกระทาย ๗

๕ คำ เจริจา (คำเบ้า ให้ทำขนม แด ไปไร่นาพอม
เม้าขึ้นมาบอก ว่าพ่อขุนช้างบ้านรวี ใหญ่ มาหา)

(ขับ) ๑ ศรีประจัน ถัดมาเยี่ยม หน้าต่าง เห็น

๒ เรื่อง ชุน ช้าย ชุน แผน
ชุนช้าง เดินค้ำ น้ำใจหาย เหงื่อไหล ค้ำเปอะ เตะตา
ตาย ควันฉาย กระหม่อม เมื่อก่อน เข็มที่ จิ้งรัง
กรีน (เอง) เขียว ปะคำ ชุนมา บนเรือน ถูกแดดแผดหน้า
ผอน เหงื่อไหล ปกติ เขียว ปลูกข้าว เกิดปะคำ น้ำท่ามี
(ฉบับ) เรียกเม่าเข้าค้ำมดัดไป ๓ ๔ คำ

(ฉบับ) ๑ ชุนช้าง ย่างขึ้น บนนอกชาน คูกคถาน
ม้านเจียน เข้าเรือนใหญ่ เหม่อ หมอบหอบเฮ้อๆ เดียวรอ
คิ้ว โอ ยกมือไหว้ ท่าน ยาย ศรีประจัน ท่าน ยายศรี
ประจัน ก็รับไหว้ ปากไม่ๆ จะใคร่ทัก ชยักขยั้น (เอง)
รับ ประทาน หมาก ดีปะคำหน้า เป็นมัน แม่แดด ร้อน
ครันๆ ไปไหนมา (ฉบับ) ชุนช้าง เจียนเอื้อน โอไมใคร่จะ
บอก เอื้อนไม่ออก ปากคุดพูด เงื่อง่า (เอง) ถูกนั้
ต้นจนปัญญา (ฉบับ) บ่นอุบอุบกะ หยิบ ตา ไม่พาที่ ๓

เลขห้อง

๖ คำ เจริญ

(ฉบับ) ๑ ครานน ท่านยาย ศรีประจัน เห็น ชุนช้าง
เลขหมู่ ๘๑5.๙112
๗521 ปช

เลขทะเบียน ๒๑๒๒ ๖๘๙ น. ๕๐๓

ชนข้าง ขอ ตู ๓
 ขยด ขยบ บ่นอ อ อยากใครวรู้ เรื่องราวชาวร้ายค ก็
 เข้าช้ ชักถาม เนื่อความไป (เฮง) ชัดสน ทำวน สิ่งใดมี
 บอก โดยดี เกิด ปะกำ อย่าดังได้ย เราเป็นคนกันเองเกรง
 ใจโย ท่าน ค้องการ อันใด จึงดี มา ๗ & คำ
 (จับ) ๑ ชนข้าง หมอนชนิด จน คิดพรม (เฮง) ขอ
 รับได้เกตุกระผม หม่อมแม่ชา ถูกอึด อึด ชัดสน จน
 บัญญา จะปฤษา ใครได้ ก็ไม่มี ออแก่นแก้ว ตายแล้ว
 เป็นหลายเดือน เงิน ทอง กองเกตุอนไม่เป็นที่ มั่นณ
 ถัก ยักไปใช้พอดิ ถูกดาเดียว ท่าน ดูไม่ทัน วนนิกหาย
 หลายสิบชั่ง แต่มใช้เงินผั่ง เงินกำบน หักกุญแจ เข้า
 จ้าง เอากลางวัน ผ่านอน ดาระพรรณ มั่นดวงไป ถ้าม
 ใครรับธุระ จะปกรอ ทรัพย์สิน เงิน ทอง ของถูกได้
 ทูตหัวให้ ไร่นา ทั้งชาติไทย มอบ เย้าเรือน ให้เป็นแม่เรือน
 แม่หม้าย ร้ายทาง ก็ไม่ว่า แต่พอไป วัดวา ไม่อาย เพื่อน
 ช่วย เก็บ หอม รอมริบ กระซิบ คือน แต่ พอเหมือน แม่

๕ เรื่อง ชน ช้าง ชน แผ่น
พิมพ์พิลาโดย ข ๑๐ คำ เจริญ

(ข) ๑ ครานี้ ท่านยาย ตีประจัน นังยงพัน
เหียนยุง คัน พง ได้ ร้าน ละ โหม โภมาก ออก ปาก
ไป (เอง) มีเงิน แด้วๆ ไว้ ด้วย เพชร ทอง เด็ก
คิด จิต หนา คาคี ๗ ถ้วน ถู ฎ เกบ ทัง เข้า ของ วั
การ เรือน รอบ คอบ ครอบ ครอบ บ้าน ช้อง ข้าง ไทย ทัง
ไรรู้ ภา คน อย่าง พ่อ ช้าง มหา เสดฐ ฐี พ่อ จะ หา เมีย
ดี ๆ ได้ ส้ม หน้า ไม่ อยา แหก เหลือ ดอก ใจ ออก
ยา พุด ภา อ่อนหวาน ฐาน ผู้ ดี ส้ม หน้า ต้อง วาบรรดา คักค
วั ทัง บัก เย็บ กรอง จัง คอง ท จะ เด็ก สรรพ์ ใน สัพพรรณ
บุ รัน เห็น ไม่ มี ใคร เสดมอ กับ พ่อ ช้าง จัง ๆ หนอ
ออ พิมพ์ ถูก ข้าง เจ้า ก็ พ่อ เป็น ผู้ ใหญ่ กะ เขา ชน ได้ บ้าง
แต่ พ่อ สถาน ประ มาญ ปาน กตาง ไม่ เหมือน อย่าง ใน
ศรีอยุธยา (ข) ชน ช้าง พัง ว่า เย่ หน้ายม (เอง)
แต่ จะ หา เหมือน แม่ พิมพ์ น หดอ หา ถูก คัด ๆ คัด คั้น

ขุนช้างขอตั้ง ๕

มานานเข้า อยากจะให้ใครมาว่าเป็นไมตรี ครั้น
ปลุกษาหาฤๅแม่เทพทอง กลับทานทัดขัดข้อง ไม่ต้องท
ว่ามีใช้อื่นมิใช่ไถ่เห็นไม่ดี เคยเล่นหัวซวซ
เหมือนพี่เหมือนน้อง เมื่อปลงศพนิดาหาฤๅกัน จะ
ให้เด็กผูกพันเป็นหอห้อง ชั่วกตัญญูแม่ช้างนี้มีปรอง
ดอง ฉนั้นแม่เทพทองจึงไม่มา แม่นมมีโกรธถือ
โทษไทย ถูกจะหาผู้ใหญ่ให้มาว่า จะยกทั้งโค
ควายแลไถนา พร้อมเงินตราค่าใช้มากมายมีทั้ง
ตัวถูกก็จะขออยู่เป็นข้า แม่ใช้ต่างเกือกกะตาทาษ
ทาศ แม่ต้มเพท เวทนาถูกควาน วันที่ดีอยากจะ
ขอแต่ก็กลัว ถูกรักแม่พิมพ์อ้อมจิตคิดเคอะคัง
โปรดปลุกฝังเสียเถิดแม่ทูลหัว ถ้าได้ครองจะเอา
ทองหนักเท่าตัว ถูกไม่กลัวเงินทองถูกถมไป คิน
มิให้เดินเซญแม่เดินอยู่แต่ในห้อง แต่แต่งเดือนมิถุนมา
ทุกได้ จะกลัวจนกลัวอยากถ้ามากทำไม่ แม่ข้าไว้

๖ เรื่องขุนช้าง ขุนแผน

เลี้ยงดูไว้คู่ที่ ๗ ๒๔ คำ เจริญ

(ฉบับ) ๑ ครานนทานยายศรีประจัน พัง วาพรรณ
ขุนช้างอ้างเถรฐู เห็น ยม กระหึ่มใจใช้พ่อด้ ได้ถูก
เขม็ง มีน้ำดีใจ (เอง) พ่อช้างพ่อเจ้าประคุณทูลหัวแม่
ตามแต่บุญกรรม ทำไ้ได้ บ่เดือนได้กัน ฤๅฉันใด แม่
จะให้ขวัญครวญคู่ที่ แม่พิมพ์ เขยแม่พิมพ์แม่ไปไหน
เป็นไร จึง ไม่ ออก มาให้พ่ มารู้จัก กันไว้ เป็นไร มี
มาชี้ ทูล หัว กัดไ้โยนน้ำ ๗ ๖ คำ เจริญ

(ฉบับ) ๑ ครานนางพิมพ์ ยมไม่ออก เกดักถอก
แคนใจ เป็น หนักหนา แอบประทุรว่าขุนช้างมา ก็แฝง
ฝาพังเรื่องเคืองขัดใจ (เอง) ข้าย รยำนั่นมัน ทำกูฉันทัน
จน พังเทศพังธรรมก็ ไม่ ได้ (ฉบับ) เคืองเต็ม แก่ คอบแม่
ให้สะใจ (เอง) ถูกไม่ไปละอย่าเรียกไม่ขอพัง (ฉบับ)
แปวัน ๆ แค้น แท้ ๆ แปว ส่งเลี้ยง (เอง) ข้าย หัวถ้าน
กะบาท เกดยง คน ขัด ถึง การงานอะไรไม่อินัง เหมือน

ขุนช้าง ขอดู

๗

หมา เหา เอา แต่ คตัง ขวด มั่ง มี มั่ง ดอกเคย ฤาจะเย้ย
ถ้าเจียกหอม ใคร จะยอม คน อ้ายเหี้ย เลี้ย ราชวี มั่ง
คักน้ำใส่กะโหลก ขิงกตู่ ซัดใจเจ้า ขยับปรีกระหม่อม
บาง ปาก มาก ตาก หาง เทียว เกียวหมา เหลือหย่ง
หน้าณะเหมือน กะหาง ใคร ช่วย กับ กตาง กระบดให้
คตาง คราง เอา น้ำ ต้าง หัว กะโต ได้ ชั่วเขี้ย หมา
มัน จะเกิด ชิง หมา เกิด มั่งไป คาย เลี้ย เกิด อ้าย ห้า
พุทธรุน ต่อกุ เช่น น ฤา จะ มี เมีย หน้าตาเหมือน หมา
เลี้ยไม่ เจียมใจ เหมือน แมง ปอ ป้อ อธิฤทธิร์ สู้
จะ แข่ง ครุฑ ข้าม ห่วง ทเลใหญ่ ก้อนเส้า ฤา จะเท่า
พระเมรุไกร หึง ห้อยไฟ ฤา จะ แข่ง พระสุริยง ตามก
ตกระปรก ยัง กะนก ตกรุม เผยจะ อ้ม อั้ง แบนแนบ นาง
หงษ์ เขาเขม่น เล่น มุจินท์ลง มั่ง ดีหลง ตาเหลือก
เอาเกือก กตา (ขัน) ข้าง ตาผล หัว ถ้าน ร้อง ขาน นาย
(เอง) โสยเวยววย ๐ไว้ กัน แห่คุณแม่ชา (ขัน) ไม่

๘ เรื่อง ขุนช้างขุนแผน
ฟัง อีว่า คำ อธิรมงม ขึ้นมา ย่องโย่ง เย่ง หิว เหม่ง ทำ
ขัน กระไร ๗ ๑๘ คำ เจริญ

(ขับ) ๑ ขุนช้าง ฟังนาง พิมพ์ อ่อน เพี้ย ไม่กล้า
เอ๋ย อยา ช้ำ ช้ำไม่ไหว แต่ดวงจิต รัก หัก ขนไป
เห็น เพราะเจาะ เส้นหัวใจ อาโดย ละคร นมอม พ้าง พาบ
กราม ท่าน ยาย ศรี ประจัน งาม งั้น อ้น อรุณ เหลือ หน้า
ด้าน ถา ถั่ว ถั่ว แค้น ว่า คาญ โอโย มัถ อด
สอ อ้อ อาโดย ครัน ข้าง คาผล เกิดอก ถน ขน บน หอ
หลัก ขุนช้าง ค่วงอ หิว ร้อ ขัน ขุนช้าง ชงก หน้า เหลือ
เกอ ยิง ฟัน จวน ระกะปะทะกัน เข้า กัง กง ข้าง คาผล
หิว ผก ยก มือ ใหว (เอง) เพราะ ชุก ขุนชน ไก่ แค
หน หลั (ขับ) ขุนช้าง ทำ ไซ หู ไม่ อย พัง เติ
แก้ กัง หน้า เจ้า เรียก บ่าวไป ๗ ๘ คำ เจริญ

(ขับ) ๑ ศรี ประจัน อ้น โยษ ฐ โกรธ ถูกล่าว (เอง)
คำ ปาว ๆ แยก มา หาก ถั่ว ไม่ น้อย ๆ หะ ๆ ความ จะ ช่ม ไคร

ขุนช้าง ขุนตู่

๙

ใครจะเลี้ยงมึงได้อีจพาด (ขับ) แค้นใจ นอยไม่ วังได้หวด
เจ็บ ปวด เต็ม ประดา หน้า สงสาร แม่ ก็ หวด ตู กั โหย
โหย ๆ สักท้น เตะโร ก้อง ม้านไม้ ปราณ (เอง) ฉนั้น
กตัญ แล้ว ขอโทษ ที่ คราน ไม่ ว่า โหย แม่ ขา เช็ด แล้ว คา
(แม่) ย่อย ๆ หนึ่ มึง กัด ปาก กู กัด มื่อ เอา ถัด (ตูก)
ตูก ตาย แล้ว ขอโทษ ที่ เกิด แม่ คุณ ข ๖ คำ (ตูก วัง หนึ่
แม่ วัง ได้ ออก นอก ห้อง แล้ว หวด เข้า มา ถั้น กตอน เดีย แม่
หอบ ตาม มา กับ ประคอง ตั้ง ตั้ง แล้ว ก็ ทง ไม่ กลับ ไป)

(ขับ) ๑ หน้า สงสาร พิมพ์ น้อย ดห้อย โหย เดียง
โหย ๆ โหย ๆ ชึ่ง ถึง ได้ ถุน ส่อน อนาคต พาด ตัว
ซบ หัว ชุน เดียว คุณ เจ็บ ขาย ตาย ทง ตัว (เอง)
ส่าย ของ ขา ส่าย ของ ขา มา น ชี ดู สิ หนึ่ น้อย ไป ไหน
ทำใจ ชั่ว ตี ผิด ๆ ถุก ๆ ถุก ไม่ กตัญ ช่วย น้อย ด้วย เกิด
ทูก หัว พิ่ ส่าย ของ ข ๖ คำ เจจจ

(ขับ) ๑ ส่าย ของ สงสาร น้อย ย่อง ไป หา คน ฝ่า

๓๐ เรื่องขุนช้างขุนแผน
บ้าง ๆ เสียงดัง ก้อง (เอง) ถอด ถอด ชี๊ พี่ มา แล้ว
ขย่ำร้อง (พิมพ์ ถอด ถอด ชี๊) ถั่วอม ถอด น้อง
พิมพ์ น้อย ถ้อยใจ ๗ ๒ คำ เจรจา (เล่า ความ)
(ตัวเอง) ๑ พี่ยายทองเอ๋ย น้องนี้ ทุกชั้นนี้ ด้วย
แม่รัก แกจะชย่น ยกให้ อ้ายข้างด้าน ด้านดำ ทำดังใจ
ปราบ ด้วยไม้ เจียน ตายเหมือน ควายงัว ๗ ๒ คำ
(ร้อง พันธุ์ฝรั่งเอง) ๑ พี่เณร แก้ว พุด แก้ว ก็ เหลว
เป๋ว เหมือน หมิงเตว นอกแม่แล้ว ทำชั่ว จะรักจริง ๆ
จะ ทง น้อง กิ่งกั้ว ไหนเสีย ตัวมิ ขอ ต้อง เป็น ของ ชาย
ไม่มี เรืองเคือง กมด ก็ ทน หมาย นี้ อ้ายข้าง เด็ดอก มา ขอ
ก่อ นิบ หาย หลุด เณร แก้ว แล้ว พิมพ์ ขอ ผูก คอ ตาย
ขอใคร ฟัง คำ ท้าย เณร ดัก คำ อยาก จะ หนี ถแม่
วัด แค่นี้ ถ้าแม่ พี่ ช่วย ชน อบอุ่น ภู ภู วัดน้ำ เตได้ ไป ทาง
ไหน จนใจ คดำ วาน พี่ นำ น้อง หลบ พบ พี่ เณร ๗ ๖ คำ
(ร้อง อดสูตัวเอง) ๑ แม่พิมพ์ ย่าชา พะพา ไปเดียว น
เย็น ไม่ดี วัด ตา ขาว ถั่ว ถั่ว ตา เกร อาญา วัด วาน อาณัติ มี

ขุนช้าง ขอสู้

๑๑

ชัดเจนน พอพนเพด หาม ตักกา ขย่ำ วิ้ว พี้ ก็ ออก
ร้อนใจ เมื่อได้ทราบ โทษเขามาปไม่ กลับ กดอก ดอก
เณรแก้ว รัก แม่พิมพ์ ร่ม ชั่ว พี้ รุแกว นิ่ง แอ้ว แซว
อยู่กะวัด เพราะอดใจ ๗ & คำ

(ชั้น) ๑ นางพิมพ์ ยม ออกบอกด้วยทอง (เอง)
ตามใจพี้ ปราณ้องว่า อย่างไหน ไปเดี๋ยวนี้ ก็ มา ซ
พี้ มาไป ผัดผ้าใหม่ เกรงจะ ข้ำ หนะอย่าเลย หยิบ
ขาวม้ายี่ เหลี่ยมเตรียมไว้ ถม ไปรด หยิบ ร่ม กระดาษ
ที่เกิด พี้ เอ้ย นอกใจ แม่ แว่ ถ้าพี้ ยังไม่เคย ครั้น
จะเคยก็ ไม่ ไหวเถอะไปกัน ๗ & คำ เจรจา
(ถ่ายทอง หยิบ ของ มาให้ นางพิมพ์ ร้องคน)

(ร้องสร้อยต้นคัก) ๑ ถ่ายทองย่องยัมพาพิมพ์น้อย
ตามค้อย ๆ ถับ ถ่อ มือใจ พรั้น เดี่ยว รี่ ๆ รอ ๆ รยอ
ครั้น เดี่ยว กระชั้น ชิด กาย กอด ถ่ายทอง ๗ ๒ คำ
เพลงฉิ่ง (ย่องหนี ถอนไป)

มิต ม่าน

ตอนที่ ๒

(เป็น ชู้ พ่อพตาย) ฉาก ใน ห้องนอน นางพิมพ์ คัว
ตกร มี นางพิมพ์ แด สายทอง

(ขับ) ๑ สงสาร พิมพ์ น้อย สายทอง พี่ ฤา
ศรีกรรม ครอบหมองไหม้ คอย เณร แก้ว คำแก้ว ยัง
แต่ ไกล เจ้าพิมพ์น้อย ถ้อยให้ อา โดย ครอบงำ สง
สาร คัว กัดเณร จะดวง ถ้อย น้ำตา คดอัสถึกสั่นก้นกำ
ศัญญ (เอง) ได้เสีย คัว กัด ขาย เสีย คาย นวด
โอ้ มิ ควร คำนจาง หดงวาจา จน มืด แก้ว เณร แก้ว
ก็ยังหาย ฤา กลับ กตายเป็นอื่นใจ ไม่ มาหา ถ้า
ผิดคำ คำ คื่น นเณร มิมา พิมพ์ ขอ ลา พี่ สายทอง ผูก
คอ คาย (ขับ) สายทอง พี่ น้อย สง สาร สุด ประ
คอง นุช ปลอดภัย ให้ เสรี หาย (เอง) หน้า แค้นใจ
จริงเจียวเจ้าเณร พตาย คัก ด้วย โกล หายไม่ เห็น มา
(ร้องต่อตนเอง) ฤา เจ้ากู จะ มา อยู่ ที่ นอกบ้าน คน

เป็น ช พ่อ พลาย ๑๓
พดุง พดาม เจ้า กู ไม่ สู้ หน้า คอย อยู่ นี้ พะ คั้น ไป คั้น
คว่า เมื่อ พบ พา พลาย เพื่อน สู้ เรือน ใน ฯ

๓๐ คำ เจรจา (ถ่าย ของ ออก ไป)

ร้อง หก บท เอง ๑ เกิด เป็นหญิง ตั้ง ร้าย นักราย
พบ ครั้น ไม่ คบ เขา ฤๅ เรา เหาง พิศมัย คัว คน เดียว เบียด
สวาคี อนาคต ใน มี คู่ นอก ร้อน ใจ ไซ้ พอดี ด้วย
ธรรม ดานา รัน อ่อน แอ พัง พ่อ แม่ พัง ผัว กตว บัด ส
ดัง ไป ฎก ผก พดัด บัด ถพี ไม่ รั้ม เขกระ ผงะ พน

๔ คำ เจรจา (คอย หา หาย ก็ เศร้า ใจ ถ่าย ของ พา
พลาย แก้ว ย่อง เข้า มา)

(ضمเอง) ๑ หนอย พ่อคน รวย ด้วย จริง แะ แะ เซือน
พิถัก แม่ พิมพ คอยน้อย ฤๅ คักจน คักคั้น ดินบน จะให้ อะไร
บ้าง ยัง ยัง ย่น ฤๅ กตม คั้น ถอย คำ ไม่ นำ พา (ضم)
พลาย แก้ว ยม แก้ว คอบ ถ่าย ของ (เอง) เซ็น คูน้อง
ผัด หนอย หน่ง เกิด นำ พา พบ พิมพ วม อีก คั้น ชน ชี วา

๑๔ เรื่อง ขุนช้าง ขุนแผน
ไม่และชาตของ คุณพี่จริงจัง ๗ ๔ คำ
(ฉบับ) ๑ ถ่ายทอดองค์เพดาะ คณูเจ้า พลาย
ออก อนุบายปดอมพามาเหมอนหวัง ค่อยย่องเหยียบเหยียบ
พริ้ง ไม่ คั้ง คั้ง พลาย กระทั่ง ถูก ถิ่น พี่ ของ ดู เห็น
พี่ นัง ยั้ง แะยะ แะเต้ม ที่ ถ่าย ทอด กระต กระเคี่ยม
วู้ คึก นึก อุด สู้ ผดถให้ (เอง) ไซ้ ไม่น่าจะ
เอน ดู มา ถูก ถู ไร เขา ดู เอา ซี (ฉบับ) พลาย แก้ว เห็น
แถว ถ่าย ทอด โกรธ (เอง) ถู นิด หนึ่ง ขอโทษ น้องเกิด พ
ดำคณู จิตร คิด ว่า พิมพ นุ่ม นุ่ม คี แถม จูบ อีก ที่ หนึ่งเกิด
โอ้ย น้อง ส้มไป (ถ่ายทอด) เอื้อ เอื้อ เกื้อ ละเข้าเจ้าพลายแก้ว
เชื้อ กตา แก้ว เคย ได้ ใคร ที่ไหน ทำ ดาว หนี ก็ จะชวด
ชวด คีกระไร เขา นัง ให้ แก้ว ก่า เบริบ เติบ เต็ม ประดา นี้ แน
ห้อง ย่อง เข้า ไป เกิด คะ ไม่ ไป ละ จะไป นอน เถี่ย คีกว่า
แม่ ส้อ แม่ ชัก หนัก จิตร ผิด คำ รา (ฉบับ) กระ ชาก
ผ้า ควัก ค้อน งอน หวัง ไป ๗ ๑๔ คำ

เป็นขุพหาย

๑๕

(ขับ) ๑ ครา นน จง โฉม เจ้า พลาย แก้ว ครน

สายทองไป แก้ว รอไม่ ไหว ยม เยอง ย่อง มา ถึง ห้อง ที่
นอน ใน เห็น พิม หัน หลัง ให้ ไม่ นำ พา ค่อย แหวก
มาน มุ่ง เมือง ขมอย มอง ส่ง สาร์ นอง นัง ร ทม ทุกข์
กัม หน้า ตะ เกียง ฉาย พราย งาม อวาม ตา ต้อง หน้า
ผิว เนอ เป็น นวด จันทร ๗ & คำ

(ร้อง ออกทะเลเอง) ๑ งาม โคกตก แดก เมอ ยาม
เคว้า บม ประ หนึ่ง จะ เข้า ประคอง ขวัญ งาม ทรง งาม
งาม ศรี ด้ว วรรณ สาระ วรรณ งาม จริต นำ ชิด ชม ๒ คำ

(ขับ) ๑ พลง คนอง หยอก นอง กระ แขน โอ
พิมพ์ ตกใจ ผวา มา ใน ตากัน แก้ม ประทับ กับ จมูก
มือ ถูก นม พิมพ์ หลบ ดม ร้อง หวัด ฤทธิ์ ตกใจ
เหลียว เขม้น แด เห็น เจ้า พลาย แก้ว (เอง) ณะมา แล้ว
ดู ดี แอม นิ่ง แต้ย ได้ เมอ ตะ ก็นึก ว่า ด้ ประ หวน ใจ
ไย อะ ไร ไม่ พอ ที่ ทำ คนอง (ขับ) พลาย แก้ว ยม แล้ว
หัว ร้อง อ กอด คอ ขดอ และ เต็มม แตะ ต้อง ชิน บน

๓๖ เรื่อง ขุนช้าง ขุนแผน
เดียง เคียง พิมพ ยม ถ้า พอง (เอง) เออ นี่ นัง
คอย พิ ตัก นึก ไม่ มา ๒ ๖ คำ เจริญ
(ร้องแซก หน้า เอง) ๑ อย่าพูดเลย ค่ะ หม่อม เรื่อง
ตรอม คอย แค้น เคี้ยว สร้อย ไศก ถึง ราช พงหา ถ้า แม่น คำ
วน น พ มี มา ฉันทา พัด ยาทอง ผูก คอ ตาย (แก้ว) นะ กระไร
ใจ คอ แม่ พิมพ เอ๋ย จะ ละเลย สัตว์ พิ เสีย ย่าง ๆ ทั้ง ให้
บวช สวด มนต์ ไป จน ตาย เพราะ ไม่ หมาย มี อื่น อีก
สืบไป จะ ต้อง เพียร ภาวนา เพศ คำ ชัก ประคำ
แม่ ส่วน กุศล ให้ ไซ้ ทอด รุระ จะ ไม่ มา หา เมื่อ ไร
พิ เข้า ไป เพราะ กรรม ท่าน ส้ม ภาร พิ ปด ท่าน สาระ พรณ
ท่าน ก็ รั ท่าน ขวัญ ปู้ด แน่ จริง ๆ จ้าน ท่าน ห้าม ปราบ
แข็ง ชัด ทัด ท่าน จน ตัก บาน น พ จึง หนี มา (ถูก ค่ำ)
ปาก พุด น้อ ละคร โยม โยม ญ กอด จูบ แก้ม ซ้าย แดง
ย้าย ขวา แอบ อิง ประวง สวด พิ ไม่ คดาด คดอ แบน หน้า
กนอม ขั้ว ขั้ว ๒ ๓๐ คำ โยม

มี ตำนาน ครัว หนึ่ง

เป็น ชู้พ่อ พลาย

๑๗

(ฉบับ) ๑ เจ้าชู้เด็กเกิดชายเจ้าพลายแก้ว ออก
แผ้วๆ ถึง ตาย ของ ถ้าพอง กระคัด ทวงคืนบนครั้นจะชน
เงิน กำนัน จะเลี้ยงขึ้น เริง ซาคี เจ้าชู้ไป คำโบราณ
ท่านว่าไว้ ตรงๆ หนาม ยอกเอา หนาม บ่ง คงจะได้
ควร คิดใช้ ให้เป็นนี้ วาคีโย ยม ฤๅม เือนหน้า มาหา
พิมพ์ ทำด้วย ถามความลับลับด้านวน (เอง) พื่อก่อวน
อรุระเหลื่อ หนะเนอ หนม จะมา ขอกถัวแม่ ของ แม่พิมพ์
ไม่โปรด แล้วพี่ แก้ว บีม ซาดใจ ตาย ๗ ๖ คำ เจรจา

(ฉบับ) ๑ ครานั้น นางพิมพ์ นิม สนิท ไม่รู้คิด
กต แก้ว เจ้าแก้ว หมาย ยม วัลย์ พยอก ทยอก เจ้า
พลาย (เอง) ฉันทิ ให้ หม่อม อยา อย่า ทุกข์ ไป ถึง
มี เคือน เคือน ขบวนไม่ ควร คู่ จะขอ ตั้ง หั้น ตาม หา
ขาม ไม่ ไหนได้ ชั่ว เลี้ย ตัวพี่ ตามใจ กถัวแต่ หม่อม

๑๘ เรื่อง ขุนช้าง ขุนแผน
ดอกจะไม่ มาขอจริง (แก้ว) เออ เจ้าเป็นไรว่าอย่างนั้นหนอ
มี แต่ พ้อ คัก จุก ไป ทุก สิ่ง อย่า แต้ ง แต้ ง อน ค่อน
ท้วง ค้าง เออ จริง ๆ หนะเจ้า ฟันบิไร พี่ จะได้ บอกบ
ของ พี่ มา ต้อง ชตา นาค ตัวเดียวกันได้ ได้ ชัด ได้ ค
กัน ฉนั้นใด อย่า ถ้อใจ ว่า กระหนน กระหน เดย ที่ เขาตาม
กันไป เป็น นัก เป็น หนา ดู ชตา ที่ ไหน เล่า เจ้า พี่ เอย
ถ้วน ก้อ เอา บุญ กุศล หน หดง เคย ถ้า กรรม แถ้ว ก
จะเคยไม่ แถ พี่มพ์ (พิมพ์) ฉนั้นฤ ปี่ ชวด หนะระหม่อมพิ
(แก้ว) ดิบหก บิบบน พง บิร บิรม ขอทนกว่า พี่ ดอง บิเจย
หนะ พิมพ์ งามจันตมพิสัยทองแกบิไร (พิมพ์) พิสัยทอง
นะฤ พิษมโร ง (แก้ว) ฉายสืบสืบ โตง โป่ง โตงใหญ่ (พิมพ์)
หม่อมตามบิ พิสัยทองไปทำไม ฤรก็ใคร่ตมตู่ เป็นชู้เมีย
(แก้ว) พิมพ์ พิ ดั แต่ พุด อุดริ มัด สืบสืบ นั้น จง นิ่ง เดย
วาน อย่า ว่า เคยไม่ น่า จะ คดอ เคย คั แต่ เขย ขบวน

เป็นชู้พ่อ พลาย

๑๘

งอนมาก่อนแคะ (ร้องมาถั่วหวด) พุดพดางเกลี่ยวกดมดมดันท
กอด ชิดจูบ ถนอม หอม กระแจะ เต้าเต่ง เบ่งตึงตึงจะเยะ
เดียม และโถมประทับให้หลับหลับ ๗ ๑๘ คำ กัดอม

(ขับ) ๑ เจ้าหนุ่ม น้อย น่านรวโรดมโถม พลายแก้ว
พิมพ์ หดับ แด้ว ชัก หวด บ้วน มัน ถึง สาย ทอง ปอง จิตร
คิดผูกพัน หมายถึง มัน บ่นมากฝากไมตรี (เอง) ไม่แก่
นัก ชดถัก ตก น้าจก ชม เนอ นม ได้ ตอง ตอง เมอ ก ยังไม่
นุ่ม แน่น ชิดสนิทดี แก่กว่า แก้ว หก ปี เท่านั้นเอง
อย่าเลยจะ เด็ด ถอด คอดไปหา ถึงไม่รักๆ จะ ว่า
เรา ชม เหน ไหน จะ กัด ร้อง ชน ให้ ครน เครง ด้วย
ตัว เอง ดื้อ เรา มา เข้า เรือน (ขับ) คิดแล้ว พลาย แก้ว
กระ หยับ เถยง ถัด จาก เถยง เมยง เยอง ช้า เถยง เถยง
ค้อย โหยง ตัว กัดว ตน พน กะ เทอน พอ พิมพ์ เมื่อน พดก
ขยับ กัดบ หา พิมพ์ ประคอง ถัด ถอด แอบ น้อย แบน ออก

๒๐

เรื่อง ขุนช้าง ขุนแผน

พยุง ยกให้เจ้า หดับ ดันทนิม เฝ้า แต่ พตัก กระตัก ผวา

หน้าจัน ดม จันเหือ ปริม ออก มา แล้ว ไม่ หดับ เถย ๗

๓๐ คำ (ร้องตุดสงวน) ๑ ค้อย คดี พัด จันทนิ น้อย คอย

พัดให้ (เอง) สบายใจ หดับ บ้าง เกิด พิมพ์ เขย จันดักดัน

ขึ้นใจ กระไร เถย (ถูกคู่) เฝ้า ชม เขย โถม ญให้ หดับ

ถง ๗ ๒ คำ ตรี นอน

(ร้องตึงห์ โตเถนหาง) ๑ พ่อเจ้าชู โฉมฉายเจ้าพ่ายแก้ว

เห็นพิมพ์ หดับ ดันทนิ แล้ว ส้ม ประสงค์ ถัด จาก เคียง เคียง

เดอน เขยอน ดง ใจ พระวง หา สาย ทอง ค้อน ย่อง ไป ๗

๒ คำ (เพลงฉิ่ง)

ปิด ม่าน

เข้าห้องสายทองพี่

๒๓

ชุดที่ ๓

(เข้าห้องสายทองพี่) ฉากห้องเตียงสายทองอยู่
ตัวละคร มี สายทอง นอนหลับอยู่บนเตียง คนตรี ทำเพลง
ดังไม่ نوم พลาย แก้วเสดาะกอดนอน ย่องเข้ามา มอง เห็น
สายทอง หลับ ย่องขึ้นเตียง จับ กอด

(ขับ) ๑ ครานี้สายทองน้องฉัน รู้ศึกสม
ปญาคือ สดุ้งไหว กำลังง่วง เป็น ห่วง ห่วง ร้อง (เอง)
เอ ไคร (ขับ) ครั้นเหลียวไป ประพ้อ พลาย ทูรายักษ์
ปานค้องลม เทพวิญญู อึก อ้วน ทรวง ดชิตดวง ขวย
เขิน สเทินหนัก วาบ ๆ หนาว ๆ สาว ทันทัก ออกคักคัก
มารยาทัก (เอง) ไคหาไค ไคเข้ามา (ขับ) พลาย
แก้ว ยิ้ม แก้ว คอบ สายทอง (เอง) ฉันเองคำ อัยาร้อง
เดยมาหา สุด ถัด ถัด ถัด ฝึก หนัก อูรา ขอ ขมา
เถิด ขยาดคิดว่าพี่เมย พี่ ก็ ไม่ แก่ กันกว่า ฉันนั้ ถึง

๒๒ เรื่องขุนช้าง ขุนแผน
ร่วมรักครองกันก็ไม่เลี้ยว แก่กว่าเราเขายังอยู่เป็น ชู้
เมีย วานอย่าหักให้ตเหี้ยดห้อยใจ (สายทอง) เฮ้ว ๆ
แก้อ แถ้ว พ่อแก้ว รังแกแก่ง เป็นเด็ก หรือแค้นเขยง เกี้ยว
ผู้ใหญ่ ฉาเคยได้คดอง ๆ ละ คนองใจ เดย
โถด ส่าดวอน คั่น แคะ พ่อก็ เป็นคนดี มี ความคึก
จะ หามิต พดอนพาด พี่ นนแหละ ด้วยแม่ พิมพ รั ความ
ไม่งาม แะ เหมานัด แะให้เข้า มาหาสายทอง ทั้งจะ
ซัว ไป ถึง ตัวพ่อ พลายหนุ่ม วิรุมะคุ่มคบข้าจะพาหมอง
จะชวด ชมนนมะทิจงตริตรอง ไปเสียไป ๆ จากห้องฉัน
พ่อไป (แก้ว) นิจจาจิตร แก้วนี้คิดว่าพี่ รัก จึงหาญหัก
เจ้ามา อย่างว่าได้ แม่พิมพ รั จู มาทำไมใคร ถึง
อย่าง ไร มิให้ผิด ถึง พี่ เดย ไหน การุญ แถ้ว ทำคุณ
ให้ตลอด ขยา บ่น ขอด อังมี เดย พี่ เฮ้ย จะเป็น
จะตาย สายทองต้องขอเซย ด้วยได้ เกย เกือบ กิ่ง กิ่ง น้ แถ้ว
(สายทอง) โอเจ้านี้ จู จีจริง ๆ จ้าน จะให้ ฉาวขึ้นทั้งบ้าน

เข้าห้องสายทองพี่ ๒๓
ญาพยายแก้ว ว่าดี ๆ ชูชูไม่รู้ว่า เดียวฉันชวน
ให้เป็นแนวดอกไว้ดี ทำเหมือนใครช่วยใครมา
เป็นข้า ข้าหยิบยอกหยาบข้าหน้าบดดี นี่ก็ไม่
ซุกซนเป็นคนดี ไม่พอที่จะมานั่งทำวังแก ไป
ก็ไปเชิญไปเสียจากห้อง ถ้าฉันอยู่เกิดจะร้องให้เซ็ง
แซ่ ดมหน้าหน้ามาก่อทำคอแย จะไปบอกคุณแม่
มาจับตัว (ขับ) พยายแก้วยิ้ม แล้วหัวเราะว่า กดทับกระ
ถด เข้ามาหาหน้าแฉ่งหัว คดถึงเกล้า เป้า มนต์ พันต้องตัว
เข้ายั่ว หยอกกวนให้ยวนใจ ค่อยวอนว่า (เอง)
อนิจจาสายทองพี่ ไม่ปรานีที่จะคงอย่าส่งไถ่
จะขอผูกคอตาฉันอาไถ่ คอยดูใจน้องเกิดพี่สาย
ทอง (ขับ) ว่าพลงทางทำเป็นหยิบผ้า ผูกเข้ากับ
เกล้า รบเรียงห้อง แกดถึงแผ่นโขนโขน ออกหลอกสายทอง
เจ้าหลงร้องหวัด (เอง) อย่าเพ้อก่อนเจ้าพยาย มา
นี่ก่อนนำพี่จะว่าให้พ่อฟัง ควร ๆ คดถึงฆ่าตัวเสีย

๒๔ เรื่องขุนช้างขุนแผน

ง่าย ๆ ยากนักจักได้ เกิด มาเป็น ชาย ไม่เสีย คาย
แม่ พิมพ์ คอก ฤๅไร รุ่งสว่าง รว รูป กิณะรี นำ เป็น
ที่ ชมเชย เถย หดงไถล จะ มาตาย เสีย ด้วย พี่ ทำ
ไม รูปร้าง ฉนั้นมัน ก็ไม่ นำ เขาเซาะ (ฉบับ) พ่อ
พลาย น้อย ชม้อย พัง ดง นัง ยม (เอง) ถม้าย ๆ
คล้าย แม่ พิมพ์ พี่ เหมาะเจาะ อต่าง ฉ่าง ชื่น อูรา นำ ขอ
เถาะ กัดบ จะ เหมาะ กว่าแม่ พิมพ์ สัก ครั้ง ตัว ช่าง
พูด สุตร ทน กัดเมืก เบื่อเห็ด การ ละเล่น เห็นไม่ ชั่ว
(ฉบับ) ปาก ก็ พูด เขียด กรุด ๆ เข้า ไถ่ ตัว ต้อง
บัว ไม่ บับ ระบน มือ ประ คอง เคียง ให้ เขียง ดง ที่
นอน ประจ ช้อน จูบ จอม ถนอม ถอ ออก แอบ แบน
พนอ ครอบ ครอบ (เอง) วาน ขยำ คอ กระเคื่อง ดน

ได้เอนดู ข ๔๐ คำ

(ร้องบ่าวใบไม้) ๑ สายทอง สร้อยของใจ วาบ
หว่า (เอง) โอย ขยำ ปล้ำ พุด กัน ก่อน ผ่อน สัก ครั้ง

เจ้าห้องสายทองพี่

๒๕

กตัญญูจะทำเล่นๆ เช่นเซ็ง ชู้ พอ ส้ม ตู๋ แล้ว จะ คอดหนึ่
ทอดทิ้ง แม่นจริงใจ ใจรัก ขย่ำ หักหาญ จงสาบาต
เกิดให้สัตย์ฉัน ดังสิ่ง ให้ประจักษ์เกิดว่า รัก กัน จริง ๆ
จะนิ่งให้ คู้ซื่อไว้ (แก้ว) อนิจจา พี่ สายทอง
กตัญญูทั้ง ฟ้า ผ่าเกิดรักจริงๆ สบถได้ ถ้าจ้ออัน
ปลิ้นปลอกคิดนอกใจ จะมาไยเพราะรักพี่จริงๆ(ลูกคู้)คตัญ
เคต่า เบ้าบคตัญ กระหมื่น สาวสายทอง ออกเดิน คตัญ
คาบบริบๆ ปรอยๆ ม่อย เมลพิง เจ้าพลาย อิง แอบ
ซิด สนิทนอน ๗ ๘ คำ โถม

บีตม่าน ครู่หนึ่ง

นางพิมพ์ ย่อง มา แอบ พัง อยู่ นอก ห้อง

(ซำ) ๑ ครว นน จัง โถม เจ้าสายทอง หมั่น

หมอง ม่าน นึก สอึก สออัน เป็น ผู้ใหญ่ ตามใจ หนุ่ม
ยอก ย้อน (เฮง) ชู้ มี แต่ แวง แล้ว ก็ ช้อน ช่ม เหวง เขา

เตี้ย ชื่อ เตี้ยง แถ้ว พ่อ เตี้ยง ฉิน จวัง นะ ถ้า เตี้ย เต
 สาย ทอง ค้อง อาย เขา แม่ พิมพ วั จะ ชั ช้อน ช่มเหง
 เรา ค้อง ไหว้ เขา เปน เมีย หลวง ฉิน ชวงชิง (แก้ว) พุด
 อไว้ ไล่ ความ ขวามเตา ฉิน รัก เท่า กัน ไม่ ให้ ใคร
 ดั่งถึง ช เยยหน้า เกิด จะ ว่า ให้ เห็น จวัง ฉิน
 ประวิง รัก ใคร แต่ ไร มา มาบน ให้ ได้ พิมพ ครวง นเถา
 เพราะ รัก เจ้า ดอก จัง แถ้ว มา แถ้ว ว่า จะ ถด เตี้ย
 เกยว ก็ กถัว มัว อชฌา รัก สาย ทอง มาก กว่า ขย่ำว่า พัง
 (ขับ) เจ้า พิมพ พัง บังบาน อยู่ ไม่ ไหว พดุง ๆ ใหญ่ เขามือ
 ผลัก ประค ฝั่ง อัด อัด ชัดใจ ดึงไฟ รัง ดง ช่น ดึง ๆ
 ถึง เคียง เคียง ท่อน เล็ก มุง มอง เขม่น แถ เห็น หน้า
 กอดกัน คาคิด แค้น แถ้ว ค้อน ข้อน สาย ทอง ตก ทดง หน จาก ท
 นอน (เอง) พ่อ แก้ว หล่อน มา รัง แก ฉิน แม่ พิมพ
 จะ ชับ ได้ ไล่ ผลัก ไม่ ยัก ไป ว่า เท่า ไร หล่อน ก็ ได้
 ยม กริม จะ เขตะโร กถัว จะ โฉ ถึง แม่ พิมพ บ้า ปม

เข้าห้องด้ายทองพี่

๒๗

เด็ด ดา^๑พี่จะกระเด็น หวาน ถน^๑นม ถน^๑เพราะ
รักน้อง เป็นความสัตย์ด้ายทองใครจะเห็น ไม่รู้
เถย ว่าพ่อแก้วหล่อ^๑นจะเป็น เช่น^๑นี้ นึก มา^๑น่า^๑น้อยใจ
(ซบ) ปากว่ามารยา^๑ก้มหน้ากระซิก ดัก^๑ดัก^๑อื่นรัก ๆ
รำ^๑เร่องให้ พิม^๑พ^๑พั้ง^๑คัง^๑แคน^๑แน่นหัวใจ แฉ่น^๑หมั่น^๑ได้^๑ทิ่ม^๑ตำ
ซ้ำ^๑ประชด (เอง) คำ^๑ขอบ^๑ใจ^๑แฉ่ว^๑ใจ^๑ของ^๑พี่^๑ดี^๑ ฮาว^๑
รอบ^๑คอบ^๑ครอบ^๑ไป^๑หมด ซื่อ^๑จริง^๑ซื่อ^๑ยิ่ง^๑กว่า^๑เคย^๑คด
ไม่^๑พูด^๑ปด^๑รัก^๑ฉัน^๑เป็น^๑กัน^๑เอง (ซบ) คุณ^๑เหลียว^๑หน้า
มา^๑ว่า^๑กับ^๑พยาย^๑แก้ว (เอง) เห็น^๑ดี^๑แฉ่ว^๑ฤ^๑จึง^๑เข้า
มา^๑ซ่ม^๑เหง เขา^๑แก่^๑เฝ้า^๑คราว^๑น้ำ^๑ก^๑ดำ^๑ไม่^๑เกรง แฉ่ว^๑เขา
เลี้ยง^๑ฉัน^๑เอง^๑มา^๑แต่^๑เด็ก ไม่^๑ใคร^๑ควร^๑ญ^๑ด^๑่วน^๑ด^๑อ^๑แต่
โดย^๑ได้^๑เป็น^๑ผู้^๑ใหญ่^๑ฤ^๑จะ^๑เข่ง^๑ซ่ม^๑เหง^๑เด็ก^๑ดัก^๑กะ^๑ปรก
ยัง^๑กะ^๑น^๑กระ^๑จอก^๑เจ็ก^๑เหมือน^๑ถึง^๑เด็ก^๑ป้า^๑ต่าง^๑ซ^๑ข้าง^๑พัง
นี้^๑ห่า^๑ก^๑ว่า^๑มา^๑ทัน^๑จึง^๑หัน^๑ผ^๑ลัก^๑หา^๑ไม่^๑จัก^๑กระ^๑แห^๑ถ่น^๑ฮ^๑ย^๑
ญ^๑ฮ^๑ถึง^๑ดัง^๑รา^๑ห^๑จุ^๑จับ^๑พระ^๑จัน^๑ท^๑วัง^๑คน^๑เขา^๑เข^๑ระ^๑ชน

๒๘ เรื่องขุนช้างขุนแผน
รณังจิงข คาย (แก้ว) มันไม่ เป็นเช่นนั้น ดอกหนาแม่ อย่า
เซ่ง แซ่เถย จง ดับโมโหหาย ไม่ควร เคื่องฤ มา ชื่น
ก่อดุ่น วาย อับ อาย เขา เปด่า ๆ ไม่เข้า ยา เป็น
ความ ตั้ยพิ มา ผัด แก ดอก เจ้า ดิน บน ที่ พิ บน เขา
ปะไร นะหนา พิ ไม่เป็นเช่นนั้น ดอก ขวัญตา ไม่ พัง
อิ้วคำ อิม ผสม ชิง (พิมพ์) เจ็บ ใจ ยัง กะไค นะไม่ รู้
มัน กบ หู จุก สั้น ทุก สิ่ง ได้ ยืน ดอกถึง ไม่ บอก ได้ ยืน
จริง ๆ เอา ทอง ทัง ให้ ทัง แท่ง ถนัดใจ (ขับ) สาย ทอง
พัง พิมพ์ พุด ทิม คำ เจ็บ ข้าน้ำ ตา หยด หด ไม่ ไหว
เซ็ด น้ำ ตา ส้มด หน้า บ้า ซัดใจ (เอง) อุหระ พุด รวด
นะใคร ไม่ รู้ทัน คะ กระนั้น และ ทอง วัน เข้า ทัง แท่ง
หะ พอ แรง กบ หิน ตะ ดี นั้น ทัง ทอง ถ่ม ทอง ตเกา ของ
เจ้า อนันต์ จัง แม่ บั้น มา ให้ ไม่ ยก เอา ขรอย ว่า
มารยา ของ นาง เมีย สอน ให้ มา แก่ เบย ซ้ำ ฤ เจ้า
กลัว ต้อง เสีย ดินบน ที่บน เวา พอ รู้ ทำ กัน ได้ เป็น ไรม

เข้าห้องถ่ายของพี่

๒๘

ได้ผัวแรกมว กำลัง เบื่อขง ค่อยได้ เคียงคอกจึงคิดถึงคุณพี่
เลี้ยง แรเงย อ้ม มา ฉา ครา น มา แทน คุณให้พี่ แล้ว
น้องรัก (พิมพ) ฉิมมีเลี้ยง ที่พี่ถ่าย ของ แก ข้าง ตรง
สรวัย ส่น คัง วณ จักว พัง เพติบ เพราะ น้ำ หัวเวระ
ให้คัก ๆ เลี้ยง แรพี่ ที่ ว่า รักไว้รวมใจ อย่าง น ฤ
นี้จะมี รัก หอง รัก จน งถึง พิมพ หาเหมือน ไม่ คำ
ข้าลง เป็น ห้าเฮา หึ่งไป ไม่ ว่องไวไหว หรบ สรว ทำนง
ฉิมชอบ คุณแล้วคุณพี่ อ้มมา อ้มทงเขย อ้มทงข้า
พาเข้าห้อง ฉะไก่ แก่แม่ เลือเหลือ ถ่าพอง ไม่ทันไร
ได้ฉดอง ตำราญใจ (ชิม) ยิง พัง ก็ ยิง คดังเจียว
ถ่าย ของ โกรธน้อง สบัด หน้า แล้ว ว่าให้ (เฮง)
ตำระพัด ว่า ได้ ไม่ เกรงใจ เป็นไร ก็ เป็นไป เกิด ตาม
กรรม ปาก กัด ตัก ก็ ว่า มา อีก ช้ ตั ผัวจะเข้าเคียว น
ให้ฉม ขว้า (พิมพ) เส่วชั้นจริงใจจะนึ่งให้พี่ ทำ ขย่า
เชอ ตำถึง ข้าเด็กไม่ รัก กัดว เหมือน เมื่อ กระ นน ถึง

จะดีอะไร ไม่ว่า เคยวน ขา ถอวาชาเป็นเจ้าผัว อเมยน้อย
 เก่งกาทำ ไม่กลัว จะจิกหัวตบด้วย กะตา (สายทอง)
 ฉะนั้นอย่าทำอะไร จะต้องคิดว่ายากคนปากกล้า (ขัน)
 นาง พิมพ เคียง ขุน หนู ขัน มา (เอง) กลัดดีเข้านาง
 สายทอง (ขัน) พลายแก้วเห็นแล้วตกตลึง กลัวเกิด
 หึง อึ้งใหญ่ขึ้นใน ห้อง เข้ายืนขวาง เอา มือ ทวง กัน
 สายทอง แล้ว ห้าม ร้อง ว่า (เอง) อย่าๆ แม่พิมพ
 อดใจให้เหมือนแม่ เห็น แก้ว พี้ ถ้า อึ้ง มี เกิด ความ หะ
 เนื่อนั้น สายทอง ก็ไม่ ฝืนใจ พิมพ เห็นไฟลุก
 แล้ว ยิง ทัพ ดวย ฝอย ฝน (ขัน) เสี่ยง เขะ ะ อึ้ง
 ประชัน กัน ล้าม เสี่ยง ศรี ประจัน หดับ บน เคียง ตกใจ
 ตก (เอง) ภู หนวก ทุ ทุ จริงๆ ตั้ง ยิง บน จน ตก
 ตก นั้น มัน ทำ อะไร กัน (ขัน) สายทอง คงไม่ น้อย
 ปลดปล่อยความคิด อุบาย นิด บอก (เอง) แม่พิมพ
 หัดอนดำนัน นอกหัดบอย หมายูกินน้ำมัน (ขัน) ศรีประจัน

ทองประศรีเคียดแค้น

๓๑

ร้องว่า (เอง) ล้าแก่ใจ (ชั้น) นาง พิมพ ยม ออก
นอกช ปรด (เอง) ฉันมาได้หาไม่หมด ดั้น ทังไห (ชั้น)
ปาก ก็ พุก หน้า กบฏ มึง ชัดใจ ค้อนให้กระทม ทำวกลับ
เข้าเรือน ข้าง พ่อพลาย ล้ายทอง จ้อง ตา แด มด้นดู แก
มแลดู กัน ชั้น เจอนๆ จะอยู่ก็ ไร จะไปก็ เริง เบ่ง เบือนๆ
ย่น อิดๆ เอือนๆ แล้ว ออกไป ข ๖๖ คำ เจริจา

มิดม่าน

ชุดที่ ๔

(ทองประศรีเคียดแค้น) ฉากใน หอ นั้งเรือนยาย

ศรี ประจัน คิ้ว ฤศร มี ยาย ศรี ประจัน กับ ข้า ทาษ
กระเห่อ เตรียม แต่งงาน ชน ข้าง กับ นาง วันทอง บ่าว
มาบอก ว่า ท่าน ยาย ทองประศรี มา ยัง ไม่ ท้น ว่า ไร ก็
ไผ่ต๋เข้า มา

(ขับ) ๑ ทองประศรีต้ออก ตกคตถึง พอมาถึงใจ
 ผอเห็นหอยหาย เข้าในเรือนผอใจไม่สบาย ศรีประจัน
 เวยวาย มาคอนรับ (เอง) เด็กเฮียเอาหมากมากิน
 มั่ง (ขับ) ทองประศรีหย่อนก้นนั่งกะแทกมับ ศรี
 ประจันหันมาว่า (เอง) ครานัยมื่อ ขอแก้วถูกไป
 ทพก็ล้มตาย (ขับ) ต้ออกชักหน้าตาพราว (เอง)
 มาทงให้ถูกสาธเข้าเป็นหม้าย เหวะห่วยทุกสิ่ง
 จจริงหนายาย ขอพิมพ์ก็เจียนตายไม่เป็นตัว ต้อง
 ผัดต้อเสียใหม่ ว่าวันทอง หายคตองขึ้นได้เพราะ
 ท่านขวัญ พอวันทองหายขึ้นพันตัว ได้ข่าวผอ
 ยอดรักทุกข์หนักถึง ร้องให้ร้องห่มรงมใหญ่ จอนจะ
 ไม้ไต้เป็นบ้าว่าโหดหลง ผอณผ้าส่วระพัดก็คต ธง
 หอห้างร้องส่งถวายวัด (ขับ) ยายทองประศรีนั่งนั่ง
 พังว่า ขอต้อคตนิ้วหน้าเคืองสาหัส (เอง) ใครมา
 บอกใครมาเล่าเดาซัดๆ ส่วระพัดไม่จริงทุกสิ่งอัน ถูกซ้ำ

ทองประศรีเคียดแค้น

๓๓

ถ้าตาย อยู่เมืองดาว ชาว คาว ก็ คง มี เป็นทมิฬ ทั้งมา
ไพร่ ที่เขาไป ทพ กับ มัน ยังไม่ทันเห็นใครไล่ต้อนมา

(ศรีประจัน) อย่าชิงไปพวกไพร่ ที่เหลือ คาย ถ้วน หลัง

ตาย คิด คุณ อยู่ นักหนา ชุน ช้าง เขา เข้าไปศรีอยุธยา

เขา ได้ ชาวเขา มา เอาให้ฟัง แต่กระนั้น วันทองยังไม่เชื่อ

รับ ดง เรือ เร่ง ไป ถึง ท้อง ท้อง ได้ดูโพธิ์ พิศฐานเห็น

จริง จัง ใบก็บังเหตุม่วง ประจักษ์ตา ๓ ๑๘ คำเจรจา

(ขับ) ๑ ครานัน จังโฉม นางวันทอง เศร้า

หมอง ครอง ครอม ใจ ผิดหน้า เข้า เห็น ไม่เป็น สู้

ทุกเวลา รู้ว่าแม่ผัว มา ก็ดีใจ ผุด ถู จาก ห้อง

ย่อง ออก มา กราบ กับ มาทาน้ำ ตาไหล (เอง) เศษ

บุญ คุณแม่ ไร ถึง ไหว เจียน จะ ไม่ เห็นใจ ดู วันทอง

อ้าย ชุน ช้างมัน มา ว่า ว่าน วาย แพบ จะ ผูก คอ คาย

เตี้ย ใน ห้อง ส่อง พดอ ขอ แม่ แก่ ประรองคอง ยก ย่อง

๓๔ เรื่องขุนช้างขุนแผน
ยอม ให้เป็นเมีย มัน ขวัญตาดี บ่ได้โดยดู ว่า
ชนะศัตรู เป็น แม่ มัน หม่อม พลาย ไม่ คาย เหมือน
ดั่ง กัน แต่ ข้าง แม่ ศรี ประจัน ไม่ เชื้อ พัง ขุน ช้าง
งาน น้ํางาน แรมด้ามคํา ถูก ครวญครว่า ไม่มี แลวทหวัง
จะหลบ ถิ่น ก่ จน พ้น กำ ถึง จะเซ ชัง ก็ ไม่ ฐู่ ที่จะ
ไป เตะบุญ คุณแม่ ของ ลูกมา เหมือน เทวดา ชน ลูก
เป็น มาได้ บุญ แท้ ๆ แก่ จน พอ พ้น โภย ลูก ขอ
ไป อยู่ บ้าน กาญจน์ บุรี (ชับ) ศรี ประจัน พัง ลูก ก็
ชัด ใจ (เอง) คู่มั่น ช้าง พุดได้ ไม่ บัด ด้ อี จง หอง
พ้องแม่ แก้ว คดี กู มี ด้ ให้ อาย ก็ ดู เอา น้อย ฤา ช้าง
พิไร ไล่ เอา กู ฤา มิ่ง ไม่ ฐู่ บ้าง คอก เถ่า อ้าย มาก
ฝาก กระตูก มา ให้ เรา ขุน ช้าง เขายัง ได้ ช่วย เอา มา
บอก ว่า พลาย แก้ว ไป ทพิ คาย ดิบ หาย ม้วย มุด ด้
ด้ ขาว กู นี้ น้ํก ส้ม เพท เวทนา ท่าน จะ จิก
หัว ครวไป ทน ทุ ฐ เก็บ เอา ไป เป็น หม้าย อยู่ ใน วัง

คุณ ข้างเข้านั้น ไม่ เป็น สุข ขุน ข้างเขา ช่วย บบ ให้
 พัน ทุกข์ เงิน ทอง ของเขา ถูก ช่วย เจ็บ ไป จึง กลับ
 ร้าย กลาย เป็นดี ไม่มีผิด ก็ จึง คิด ประณี ประยอม ยอม
 ยกให้ หนอย จะอยู่ กาญจน์ บุรี ถ้า ค้าง ไป กุมิ ได้
 เขา ด้วย ไม่มี ไข้ (ขัน) ทอง ประศรี พัง ว่า น่า ชัดใจ
 (เอง) โสย ข้าง พุด ออกมา ได้ ไม่ เข้า หู ดู อี แก้วใจ
 เบา แก้ว หวัง ข้าง ไม่ สืบ ตำรา ดู ให้ แน่นนอน สุด
 แท้แต่ ใคร ล้อ ก็ พอใจ ยก ถูก สไฟ ภู ให้ เสีย ร้อนๆ ถ้า
 ขอ แก้ว เขา ไม่ คาย ยาย ตำรา ตอน แก จะ คิด ยก ย้อน
 ประการใด (ขัน) ศรี ประจัน กลับ ว่า (เอง) อแม่
 เขย อย่า ถ้อ ฝึ ไป หนอย เคย มัน หามา ไม่ ถึง มาท มัน
 ดี ทพ กลับ มี ไซย ก็ พัง พา อไร ได้ กระมัน (ขัน) ทอง
 ประศรี ดี เดือด เดือด สร้าๆ แก เจ็บใจ เต็ม ประดา โกรธ
 ตัว ลั่น (เอง) เป็นไร มี ได้ ดู ดี ไม่ ก้าวนี้ เล่น กันจน
 หัว ขน กำแพง (ขัน) พุด พดาง ย่าง ออก จาก เรือนมา

๓๖ เรื่องขุนช้างขุนแผน
หา พันทนาย บ้าน ท่าน ร้ว แหวง ปะคัว พันโชติ กำนัน
แดง เขา คัว มาช แจง ความให้ พัง (เฮง) พลาย
แก้ว ถูก ขัว ขาษาทัพ ไม่ ทน กลับ แม่ ยาย อยู่ ภายหลัง
มัน โลก ทรัพย์ สักปะคน พัน กำนัน เชอ พัง คน ยู่ ว่า
เขาตาย ช่าง ไม่ สืบ ส่วน ดู ให้ ร้ว ขาว ยกถูก
สาว ให้ มี ผัว เสีย ยาย ๆ คง จะ เกิด ความ ใหญ่ กัน มาก
มาย ขอ เชิญ พนาย ร้ว เห็น เป็น พยาน ข ๓๖ คำ เจรจา
(ฉบับ) ควานัน พันโชติ กำนัน แดง พัง แจง
ทอง ประศวี คะคี่ ขาน (เฮง) เขา ขาษา ไป ทัพ ร้ว
ราชการ ก็ เป็น ภารธุระ กระคัว เรา จำ จะต้อง
ไก่อ่ เกิด เสีย ให้ งาม เมื่อ ไม่ พัง ก็ ตาม ความ
คิด เขา ทำ แต่ พอ พัน ผิด คิด คัว เรา (ฉบับ) พันโชติ
เขา ธุระ วุ่น (เฮง) แน่ คุณยาย พลาย แก้ว เขา ดี
ขาษา ทัพ ร้ว ตั้ง ครีธ ใช้ ไม่ เสีย หลาย ยัง ไม่
ร้ว เหตุ เห็น ว่า เป็น ตาย จะ ค่วน ทำ วุ่น วาย นิ มัง

ทองประศรีเคียดแค้น

๓๗

ควรว ^{นี้}ซึ่งจะ ยก ถูก ตำวให้ม ^{นี้}ผัว ^{นี้}นำ กตัญญู ให้
ดี ให้ ถ ^{นี้}ให้ ถ้วน ^{นี้}ด้วย เกิด ถ้อย ร้อย ความ ตาม ถวน
จะ ต้อง ถวน ข้ำเจ้า ให้ ตั้ง ตัว (ขัน) ^{นี้}ศรี ประจัน
ว่า (เอง) ^{นี้}พ่อ เฮ้ย อย่า พักว่า ^{นี้}ถูก ของ ข้ำคง จะ
ให้มัน ^{นี้}มี ผัว ^{นี้}จะเกิด เหตุ อย่าง ไก่ ฎ ไม่ กตัญญู เงิน
ทองรด หัวให้มันไป ^{นี้}คนทุกวันนี้มันจะให้ ใคร ได้ดี ถึง
หาไม่ว่า มี แกดัง เดกได้ ^{นี้}ถึง มาทแม่น ไป ทัก ถับ
มีไชย ^{นี้}ก็จะ พัง พาอไร ได้กะมัน ^{นี้}๓ ๑๒ คำ เจรจา
(ขัน) ๑ ^{นี้}ทองประศรี บัง ^{นี้}นัง ได้ พังว่า ^{นี้}เจ็บใจ
นักหนาโกรธตัว ^{นี้}ฉัน (เอง) ^{นี้}เป็นไรมี เป็นได้ ดุดัน ^{นี้}ฉัน
บอกกล่าว ไว้ก่อน ทั้ง สอง นาย ^{นี้}แน่ เฮ้ย อี ยายศรี
ประจัน ^{นี้}กู ว่า เจริญ อย่า ให้ ทน ตะวัน ม่าย ไช่ ฎ ส้มก
เพราะ รัก เจ้าถูกชาย ^{นี้}ขอ พลาย ฎ ห้าม มัน ไม่ พัง มัน
พัง รุน หนุม ตะกอย ยอ ไม่ ยุด ^{นี้}เหลือ จะ ญุด ขวน
คิด ถึง ความ หด ^{นี้}หลง รัก ถวน วิง เอา จริง จัง ^{นี้}กู

๓๘ ^๕เรื่องขุนช้างขุนแผน
^๕จึงสู้เซซังมาตามใจ ^๕ถึงเองจะพวากจากขอพลาย
กุนหา^๕นี้ความเสียด้วยสติ^๕คิดไม่ พืชพรรณอันหาพาด
รำคาญใจ ^๕นี้ซังตายว่าได้พอเป็นที่ (ขับ) ว่า
แล้วก็ลงจากเรือนพลัน วันทองถูกถนัดตามทอง
ประศรี ศรีประจัน^๕ฉวยไม้ไผ่^๕ถ้ำ^๕นี้ อด^๕วันทอง
ไว้^๕รับ^๕ขึ้น^๕บน^๕เรือน ทอง^๕ประศรี^๕ยอ^๕ยุต^๕อด^๕ซึ่ง^๕กัน
ศรี^๕ประจัน^๕เรียก^๕ทาส^๕มา^๕ก่อกัด^๕เกลื่อน^๕ พวก^๕ยาย^๕ศรี^๕
ประจัน^๕มา^๕ก่อกัด^๕ชน^๕เรือน ยาย^๕ทอง^๕ประศรี^๕เบือน^๕หน้า
กลับไป ข ๓๒ คำ เชิด^๕ฉิ่ง^๕ (วันทองร้องให้
ซบ^๕อยู่ ศรี^๕ประจัน^๕นำ^๕ไพร่^๕ไป^๕กัน^๕หมด)
(ขับ) ๑ แค้น^๕ส่ง^๕สาร^๕วัน^๕ทอง^๕ของ^๕น้ำ^๕ตา บอบ
รบน^๕กาย^๕า^๕ส่อน^๕ให้^๕ ทั้ง^๕เจ็บ^๕กาย^๕ไม่^๕สบาย^๕เจ็บ^๕ทั้ง^๕
ใจ (เอง) พี่^๕ส่าย^๕ทอง^๕ไป^๕ไหน^๕ไม่^๕เวทนา ช่วย^๕ด้วย
ช่วย^๕ด้วย^๕น้อง^๕คง^๕ม้วย^๕ใน^๕ครั้ง^๕นี้ ไม่^๕เห็น^๕ใคร^๕ปรานี
เกิด^๕พี่^๕ชา (ขับ) ส่าย^๕ทอง^๕ย่อง^๕มา^๕นั่ง^๕หลัง^๕น้ำ^๕ตา ฝน

ไฟล ทา หลั ไร รอย ไม้ คี นาง พิม พ บ่น พิ ไร
 ถึง พลายแก้ว (เอง) จะ ตาย แล้ว ฤา จะ อยู่ ไม้ ไร ที่
 ถ้า พิ ตาย ตาม ร้าย คง จะ มี ครอง น ี่ สุด คิด สุด อิด ใจ
 ครั้น จะ ลืม ให้ ประหนัก ตระ จัก แจ้ง ไม้ ไร แห่ง กรุง ศรี
 อยู่ ที่ ไหน เป็น ผู้ หญิง ฤา จะ วัง ไป ทาง ไกล ไม้
 เห็น ใคร พัง พา แล่น น้า กัด วั ฆ ๘ คำ

(ร้อง หวาน คำ) ๑ โอ้ เจ็บ ใจ กระไร เลย ไม้ เคย
 เห็น มี แม่ แก่ ถิ่น จะ ให้ ชั่ว โลก สมน ี่
 วิธ ภา บัว เมาม ี่ ฤก วั คว แม่ ถิ่น ตั้งแต่ วั ไร ไหน
 จะ ทุกข์ ถึง พิ พลาย ไม้ วาย คิด ไหน จะ ทุกข์ ถึง
 ชี วิธ แทบ อาลัย ไหน จะ รัคาญ ด้วย แม่ ศรี ประจัน
 โอ้ อก วัน ทอง เท่า น ี่ เต็ม ที่ แล้ว เหลือ จะ ทน
 ทุกข์ รทม รดม แดก อก จะ แดก เลี้ย แล้ว พิ พลาย
 แก้ว เจ้า จะ ตาย ฤา จะ เป็น ไม้ เห็น แกว ช่วย เวทนา
 คา แกว แหวว บาง เกิด ชี ฆ ๖ คำ

(ร้องรำถ้อย เพลง) ๑ พี่ส่งสารแท้ๆ แม่

พิมพ์เอ๋ย กระไรเลย น่าแค้นแสนบัดดี เพราะ

คุณแม่ แก่ โมบ โดภ เลือดดี อ้าย อันปรี ขุนช้าง

เข้า ขวาง เมือง ขรวิ ตา ตู รั ทำนาย ว่า พลายแก้ว

ยังไม่ ตาย แน่ แล้ว ฤทธิ กระเดื่อง ชนศึก คึกคึก

กลั้ม รุ่งเรือง จะ พุ่ง เพลง กลั้ม มา ไม่ช้าวัน แม่

รักตัว รักผิว จง ออกส่าห์ รอ เวลารักษา จิตร คิด

ผอนผั่น ถนอม ตัว ไว้ ให้ ผิว เห็น หน้า ทน อย่า

ตั้งต้น เอา แต่ ใจ ถูกไม้ แฉว ฯ ๖ คำ

(ร้องพร้อม) ๑ ฉันทนองปองรอชดอชวิต เพราะ

ตั้ง จิตร หวัง พบ พี่ พลายแก้ว ถ้า รั แน่ แท้ พี่ พลาย

ตาย เสีย แล้ว น้อง ไม่ แฉดว มรณา ข้า ตัวตาย ทาระ

กรรม ช้ำ ใจ ให้แม่ เฝยน ก็ เพราะ เพียร ก็ เพราะ

หวัง ตั้ง ใจ หมาย จะ รอ ใจ ไว้ เห็น หน้า พี่ พลาย

เชิญ พี่ สายทอง ได้ เห็น ใจพิมพ์ ฯ ๔ คำ โอด

ขุนแผน กลับ จาก ทพ

๔๓

ชุด ที่ ๕

(ขุน แผน กลับ จาก ทพ)

ฉาก หน้า บ้าน ยาย

ศรีประจัน ริม แม่น้ำ เห็น หอขุน ช้างและ เรือน นาง พิมพ
มี สพาน ทำน้ำ ด้ว ด้ว ด้ว มี เรือที่ นอน คน ก่อ มา
ขุน แผน นาง ดาวทอง พ เอยง หนาย นัง หน้า เรือ

(ขัน) ๑ ซาคี ท หาญ ซาญ ไชย เจ้า พลาย แก้ว
มี บุญ แล้ว เป็น ขุน นาง โปรด ตั้ง แต่ง เป็น ขุน แผน สักท้าน
ฤทธา ชตาแรง ได้ เลื้อย แต่ง ยศ ทหาร ว่า ดำน ไพร
กลับ จาก ศรี อยุท ธยา พา ดาวทอง กนอม นั้ง มา ใน
เรือ ที่ นอน ใหญ่ พละ ถ้อ ข้อ คนอง ถ้า พอง ใจ ร้อง
อะไรให้ ถิ่น สนั่น มา ๓ ๔ คำ (ให้ ร้อง ๆ อะไร เล่น เกรี้ยว กราว)

(ร้อง พระยา ไศก) ๑ แต่ง โส่ม ส่อง กอด หมด เมฆ
แต่ วิเวก ด้ว เวง เวง เหวหา ดาว ดาษ กวาด นทาง ค์ สว่าง
ฟ้า ด้ว หน้า ดาวทอง ด้ว ด้ว นวด พระพาย ด้ว ด้ว ด้ว มา

๔๒ เรื่อง ขุนช้าง ขุนแผน

เพดา คึก หวดล่าถึก พิมพ์น้อย ถหอย หวด (เอง)

บ้าน ฌิมพิมพ์ จะ เรรวน เฝ้า รัญจวนเจ็บ ไข้ผัวไม่รู้

ไถดดาสำ ระพัดจะขัดขวาง เล่มอน อย่าง คำ โบราณ

ท่านว่า อยู่ นอน หงาย นอน ขวาช้าเลื่อง ดู มีเหตุ

ก็ จะ รู้ ซึ่ง แบน คาย ตาม แผน แม่น นอน ในเมือง คำ

คำ ราพว่าสั่งสอน ให้ นอน หงาย มีเมีย ส่วย ย่ามาก

ฝาก แม่ ยาย โอ้ เจ้า สายสุดที่รักอยู่ ไถดดา นอน

เดี่ยว เบียดว ออก อยู่ อ่าง ว้าง อ้าย ขุนช้าง คอย คิด

วิชา (ลูกคู่) หัว ใจผ้อเร่ง ฝึกล้อม รอร่า พอ รุ่ง

แสง สุริยา ถึง สัพพวัน ๓ ๓๐ คำ (สว่าง จอดเรือ

ที่ ท่าเอะ อะ ขุนแผน ย่น ดู แปลก บ้าน เรือน บอก ทนาย

พอ สายทองลง มา เห็น ตั้ใจ จึง ขนไป บอกนางพิมพ์ ดาว

ทอง กับ พิมพ์ เที่ยง เข้า ประทณ เหตุอ แต่ ขุนแผน แด้ว ก็ เข้า

ประทณ)

(ขัน) ๑ คราวนั้น วัน ของ นอน ร้องให้ เป็นไฉ่

ขุนแผน กลับ จาก ทพ

๔๓

ใจ เจียน จะ กัด เตี้ย มิ่ง ขวัญ เฝ้า ถ้อย คอย พ พลาย
ไม่วาย วัน ตัว สั้น ทราบ ว่าถึง หวัง ๆ ใจ จับ ผ้า
ห้อย มา เผย หน้าต่าง เห็น เรือ ที่นอน ขวาง คพานใหญ่
พลาย แก้ว มา แก้ว บุญไร ดี ใจ ตรง ลงบรรได รับ เดิน
มา ย่าง ท้าว ก้าว ลงเรือที่นอน เห็น พูก หมอน ม่าน กัน
ไว้หนักหนา ข้าง ขุนแผน เห็น น้องวันทอง มา ก็เผย
ม่านเยยม หน้า มา รับน้อง วันทองเห็น หน้า น้ำตา ตก
ยกมือไว้ผัดสุดมือ หมอง จะออก ปาก ยาก จิตรจะ
พึง พอง กอด ส่อง ท้าวผัดร้องว่าไร ขุนแผนเห็น เมีย
สั่น ช้อน (เอง) เจ้าเพื่อน ที่นอน พิมพ์ เป็นไฉน
ดู ผอม ชุ่ม ผิดรูป แต่ ก่อนไป ฤๅใช้ ใจ เจ็บ ตัวว่า
ผัด ข้ำ เห็น จริต ผิดเพศ ถึงเพียงนี้ ดู ผัด เสร้า ซัด
จน ผิด หน้า สอน สอน ไม่บอก ออก วาจา ต่อจะ มี
ใคร มากระทำ แก้น เห็น หน้า ผัด มาน่า ดีใจ นี่ร้อง
ให้ โศก เสร้า จน เหลือ แสง สัน วสัน ฤๅคิด ให้ ยัง แดง

๔๔ เรื่อง ขุน ช้าง ขุนแผน

(ขัน) ปลาด แก้ว ขุนแผน ก็ตาม มา (เอง) เป็นไร
น้อง หมอง เคี้ยว เจ้า พิมพ์ เชื้อ อย่า ร้อง ให้ นก เถย พัง
ผัว ว่า (ขัน) เชย คาง พลง ช่วย เช็ด น้ำตา (เอง)
เจ้า แค่น สิ่งไร มาใน นอก น้อง (ขัน) วันทอง ร้อง ให้
พิไร บอก (เอง) ดั่ง นาม ยอก ออก กรม รทม หนอง
จะ ออก ปาก ยาก จิตร จะ พัง พอง พ่อ ครอบ ครอบ
เมีย อยู่ เหมื่อน หนึ่ง นก รักษา รัง รวงไม่ ร่วง รา สิ้น
พระว่า พระวัง ไซ้ มิ ให้ ตก กาเหี่ยว มิ ได้ เฉียว โคม
ฉวย ชก พ่อ จาก ออก เมียไป ไม่ ถึง เคือน อยู่ หลั่ง
รวง รัง ก็ ร่วง ร้าง กาเหี่ยว เฉียว ล้าง ลง ถิ่น เกิด ोन
ห้อย หัม ยับ ไป ไม่ เป็น เรือน เพราะ อ้าย เพื่อน อมิตร
คิด ชบถใจ อ้าย ขุน ช้าง มัน หดอก บอก แม่ น้อง ว่า
พ่อไป เชียง ทองไม่ มา ได้ เสีย ทัพ ยับ ตาย กระจาย ไป
อ้าย ดาว แทง ทังไว้ ท่ กลาง ตร เขา กระตุก ห่อ ผ้า มา
ให้ ดู พ่อ น้อง ร้อง ให้ ไม่ หยด หย่อน กับ สายทอง

ชื่น แฝง ถมจาก ทับ ๔๕
 ต้องคนบนท่อน ขันออกฟกซ้ำ ทุกเพลา ไปดูโพธิ์
 ถ้าม คั่น ก็ หล่น เหลือง ให้ แค้น เคือง ขัด ออก เป็น นก
 หนา สุด ฤทธิ์ สุด คัด สุด บัญญา จึ่ง อุดาห์ ทำ บุญ
 แล้ว ครอง น้ำ คัด รง ส่ง บุญไป ให้ หม่อม ไม่ วาย
 ครอบ โศก เศร้า ทุก เข้า คำ ถม เจ็บ เพราะใจเจ็บ รก่า
 บม ประหนึ่ง นอง จะ ซ้ำ ตาม ตายไป แม่ ช่วย รักษา
 พยา ชาติ เป็น ข้ำ นาน ก็ หว คตย หาย ชน ไม่ จึ่ง
 นิมนต์ ขวี่ ดาวดี บำเพ็ญ โดย ท่านทวยได้ ว่า เหวะห์ จำเภา
 เป็น มิจาก ผัว ก็ คัว จะ คักขัย ถึง แก่ ไซ อย่างไร
 ไม่ วาย เข็ญ ถ้า ผลัด ซ้อ เลี้ยใหม่ จะ คตย เย็น ท่าน
 เห็นโรค นั้น จะ บรรเทา จึ่ง ผลัด ซ้อ นอง นั้น ซ้อ วันทอง
 ได้ ครอบ ครอง ซี้ วา มาดังเก่า ครั้น อยู่มาโรค
 ค้อย บาง เมา อ้าย ขเค้า ชน ช้าง ก็ วาง มา ทง ผู้
 ถ้ำ ผู้ แก่ ออก แซ่ บ้าน มาว่า ชาน กับ ท่าน มารดา ซ้ำ
 ว่า ผัว ตาย เป็น ม้าย ร้าย เต็ม ประดา กฎหมาย มี มาตรา

ชาญา กระทรวง ว่าผัวจะผัวไป คัก สงคราม เสีย ให้จับ
 เมีย รับไว้ เป็น หม้าย ทดง แม่ไม่รู้เท่า กต คน มัน
 ทดง มัน จึง จ้วง ขอ ขำให้ ขุน ช้าง แม่ ศรี ประจัน
 ของ ฉันท แก่ โภท ทรัพย์ รับให้ มัน จึง บ่อทำ หอ ห้าง หอ
 ของ เรา เขา รับไป วัด กตาง สร้าง หอใหม่ เสร็จ แล้ว
 สวด มนต์ ถ้วน เจ็ด วัน แล้ว น้องไม่ เข้า หอ แม่ แก่ ตี
 คำ ทอ ฉันท จน มัน ผูก มือ โยงไว้ ให้ อาย คน แต่ ทน ๆ
 มา จน ได้ ถึง วัน นั้น (ขับ) เค้า พดาง เปลื้อง ผ้า ชาว
 ม้า กอง (เอง) หลัง ไรต์ น้อง ดู เกิด ยับ เป็น ส้ม ตี
 น้อง แค่น แค่น แค่น แค่น เต็ม ที่ พ่อ ไม่ เชื้อ น้อง น ก
 จน ใจ ข ๔๔ คำ เจร จา

(ขับ) ๑ คราว นั้น ขุนแผน แค้น อม หิทธิ แค้น คิด
 เลือด ตา จะ หลัง ไรต์ (เอง) นิฉะ ครอบ ฤ มิตร คิด นอก ใจ
 เป็น ไร เป็น กัน เกิด วัน นั้น เมีย ของ กู เขาก็ รับ อยู่ ทง ม้าน
 อ้าย หัว ถ่าน ถิ่น กัน ให้ มัน รับ อ้อเถา อ้อเถา แม่ มัน กัด

ขุนแผน กลับ จาก ทพ

๔๗

จะจับ จิก หัว ต้ม ให้ หนำใจ ต้ม คบ คิด ประดิษฐ์ กถ
ปล้น เมีย ว่า ดาว แทง ทั้ง เลี้ย ไม่ มา ได้ ให้ ร้าย ต่าง ๆ
ทุก อย่าง ไป คัด ราก โพธิ์ ไทร เป็น ดาว ร้าย บัง อา
นัย ฤ มา รือ หอ ปลุก เรือน ครอบ คอ เล่น ง่าย ๆ
มี ทด แทน มัน ไฉน ไช้ ชาย เจ้านาย ไม่ เลียง ก็ ตาม ที่
นี้ หาก ว่า วัน ท้อง ไม่ เข้า หอ รอ อยู่ เจ็ด วัน จัง ทน พื
เป็น หญิง คน ที่ จะ เลี้ย ประเพณ เจ้า ต่ ด้น สู้ อยู่ ทธา
เถิด หญิง คน หมั่น แค้น ก็ ทำ เนา จะ ชิง รัก หัก เอา พื
ไม่ ว่า นี่ยอด แค้น แค้น รัก ดัง ดวงตา มัน ชน แหวะ
ควัก คว่ำ เขา ดวงใจ เฮ้ย ม่าวไพร่ นัง เย อยู่ พรัง พร้อง
เร็ว ไป ถ่อม บ้าน ดี หวา อย่า ชัก ได้ (ขับ) ชัก ตาม แกว่ง
กวัด ฤทธิ ชัดใจ (เอง) จะไล่ พัน เลี้ย ให้ สิ้น ทั้ง
สุพรรณ ๒ ๑๔ คำ เสร็จ

(ขับ) ๑ ดาวทอง น่อง นัง อยู่ใน ม่าน เห็น ผัว
เคียด คาน เนื่อ ตัว สิ้น ตกใจ กัด จะ ไป ได้ ขำ พัน

๔๘ เรื่อง ขุนช้าง ขุนแผน
 เฉย ม่าน ออก มากิน ขุนแผนไว้ (เอง) งัด ก่อนผ่น คิด
 ให้ จด ค่ะ พัง เมีย ทบ ประเดียด น่า เลี้ยว ได้ บ้าน
 เมือง มี แป๊ะ ช้อ ช้อ อังโย ไหวไหน เลี้ยว จะ พัน ผ่น ออก
 ชอบ ผิด คิด ให้ เห็น เป็น เค้า มูถ พิท ทูต ท้อย ความ
 เป็น ไหว นั้น พ่อ เขา แต่ เกรี้ยว กรวด จะ ฟาด พัน ครน ได้ คิด ต
 จะ อันตราย ตัว พัง คำ ข้าง เดียว ด่วน เกรี้ยว โกรธ คุณ โทษ
 ยัง ไม่ เห็น ว่า ดี ชั่ว เขา นั้น เป็น อย่างไร จึง ไม่ กัด เมีย
 ผัว เคย อยู่ เป็น คู่ ของ มัน จะ มี ย่อม อย่างไร ที่ ไหว
 ฤา จึง กล้า แกร่ง แกร่ง ยอ ฐน หอ หอง คน ถก พ่อ จง
 นึก คณิง ของ พัง นอง เกิด ย่า เพ้อ ถเมอ เมอ เขา มี ไซ้
 ฐอน ทั้ง ดั้น หลัง เหล็ก เขา เด็ก เล็ก อยู่ เมื่อ ไหว ที่ ไหว เล่า
 ฐ ทาน แม่ ยาย ก็ ยอม เขา เขา จึง เข้า มา ทำ ได้ พร้อม
 เพรียง ๐ ๓๒ คำ เจรจา

(รับ) ๐ ครานี้ วัน ทอง ได้ พัง ว่า ดึง ฟา ผ่า หัว
 แดก ตัก เจ็ด เดียง (เอง) น้อย ฤหา ถอย หน้า มา ขวาง

ชุน แผน กลับ จาก ทัพ ๕๘
 เคียง ขึ้นเคียงปลดอยทรงตงหงษ์บิน คัดความห้ามผัวเจ้า
 คัวโปรด คุณโทษ อย่างไร เข้าใจ ดั้น ส่งไธยไธกถ
 เป็น มลทิน ถ้อย ๆ ดั้น เถ่น คัวให้ผัวรัก นีเมีย หม่อม
 ฤาเจ้าจอม ผู้หญิงใหญ่ จังจุตได้ กระทั่ง คอ จน คอ หัก
 ฤา พี่น้อง ของ หม่อม สะพร้อม สะ พรัก ฤา หม่อม ถัก
 ลูก ดาว ตก มาตาม ทาง ๗ ๑๖ คำ เราจา
 (เอง) ๑ เมีย พี่คน น้อยจอมทอง พ่อแม่ให้
 ครอง พา มา ถ้าง เป็น ลูก แคว้นแดนใหญ่ พี่ไม่
 พราง ชื่อนางน ชอเจ้า ดาวทอง พี่พา มาหมาย ว่า
 ให้ ไหวเจ้า พอ เกิด ความ ขว้าง เข้า มา ขัด ข้อง ถิ่นไป
 ไม่ทัน จะ ประอง ดอง ส่องเจ้าจงเ็นคูปเกิดรา ดาว
 ทอง น้อง ไหวเจ้า พิมพ์ก่อน เจ้าพิมพ์ผ่อนโมโหอย่า
 โทษา จงอด ออม ยอมกัน เด็กฉันทา เนอความ
 มีเราจะว่ากัน ค่อไป ๗ ๖ คำ

(วันทองเอง) ๑ เกะกะหม่อมแต่เท่านั้นถึงงามหน้า
หาปราณาเอาไหว้ของใครไม่ ไร้ถึงมา คั้ง หน้า มา
เมื่อไร แม้แต่ได้ชู เมียก็ไม่วู บอกลูก ก่อน ตัว
จะเกิด ความ ฤ มา ถ่วงยามหยามให้เคืองหู เสือกเข้า
มาอุ่นวายนายพร ณา พงศุเห็นชอบเป็นชอบคน ถอย
คำ ว่า ห้าม คั้ง ความ ทา มันงาม หน้า อยู่แล้ว ฤ ไร นั้น
แกดง กระเดียดเคียดแทงแว้งกัน คม สัน แนมเห็นเจ็บ
จริง ๆ คั้ง ชั่วก็ ผัว เป็น บิน ทัด ฤ กัด ขัดโอง การ
ท่าน ผู้หญิง ช้าง ตำออย ถอย หน้า ณา เพราะ พพรัง
ข้าไม่ได้ ด้ง ตาม หม่อม มา เป็น เมีย ข ๘ คำ

(ขัน) ๑ ถาว ทอง จ้องจ้อง นัง คาเขี้ยว แด้น
เลี้ยว สักทัน อูรา ประดา เลี้ยว แค้นใจ คั้ง ไฟ มาตาม เลี้ยว
แคะเขี้ยว ข้อน ว่า ตำระพรรณ (เอง) ไม่ทัน รู้ว่าเจ้า
จอม หม่อม เมีย หลวง ไซ้ จะ จ้องจาบ เจิม ข้ำ เค็ม ท่าน
เห็น หม่อม พลาย วุ่น วาย จะ ฆ่า พัน จั้ง ห้าม ก่อน ผ่อน

ชุน แผน กัดบ จาก ทัพ ๕๑
 ผันให้ พัก แค้น ข้า ๆ จะได้ พรวา ต้อง เล่ม งาม ฤ ๆ ว่า
 ความ ขวางไว้ ให้นาง แว่น ข้า มิใช่ ไม่ บัก เถน เอน
 คลอน แคลน เห็น ผัว เบี่ยง ก็ จะ แปร นพิ ไร พลดอย
 มิ ห้ามไว้ ไหน เธอ จะ ยุด เล่า เพราะ เห็น เจ้า อีก ใหญ่
 ไม่ รา ถอย เห็น ไฟ ลูก จะ ช่วย ชุก เล็ก ลำ ออย
 เอา ผืน ฝอย เข้าไป หนุน ที่ ดัน แดง พี่ ไม่ มราถนา จะ รับ
 ให้อ้ว มิ ใช่ ว่า คน ชั่ว อี หัว แสง ผัว ห้าม แล้ว ก็
 ตาม จะ จัด แฉง ข้า ไม่ แกล้ง ว่า ให้อ้ว จะ เลี้ยง มือ พอ
 วุ่น วาย เข้า ด้วย กัน ไม่ ทน ให้อ้ว ค้อย เป็น ดาว ชาวไฟ
 ใจ ชื้อ ๆ ไม่ หยั่ง รุก ติง ตก ไร ผก ปรือ ชื้อ เลี้ยง
 เมีย หลวง ท่าน ชื้อ ไร ถ้า แต่ หลง รุ่ง ว่า เมีย มี จะ จัด
 ของ ดี ๆ ลง มา ให้ ตาม ประสา ชาว ดง พงไฟ หนี
 ไม่ กฤษณา ทั้ง งา ช้าง จน ใจ แล้ว แม่ มา แต่ มือ เปลา ๆ
 ไม่ ทน เขา อไร มา ให้อ้ว พอ รู้จัก ทัก ทาย กัน ได้
 พลง นี้ แน่ นาง ข้า ให้อ้ว ขยา โกรธา ฯ ๑๖ คำ

(เฮง) นิฉะ ปาก ปาว ๆ ชี ดาว คชน แ่ง งอนไม่
 น้อยวัยภาษา งา ช้าง เนอไม่มั่งได้ มา กูจะเกณฑ์
 ช้าง งา ออกไป รับ นางดาว ทอง ก็มีต้อง ลง เดิน ดิน
 จะให้ ชน แคว่ มีน อยู่ หยับ ๆ ให้เขา ชนโฉม นาง มา
 กลาง ทพ ผัด กัน รับ ผัดกัน หาม มา ตาม ทาง จึง
 จะ ส้ม อุดม สักกุด คุณจอม ทอง ด้วย ยศ คักคัก บ้าน ช้อง
 น้อย กว้าง ขวาง จะ จัด แง เข้า ปลาได้ ทำ ทาง พอวาง
 แคว่ จะได้ แร่ เข้า ทน ควัน ข้ำ ขอบใจ เจ้า รโง รวง ผิด
 ด้วย ความ คิด รวด เร็ว ดัง กังหัน เห็น ผัว อีก ก็ ตีอีก มา
 ห้าม ทน หาไม่ วัน นั้ วัน ชื่น จริง ๆ เพราะเจ้า ห้าม
 ความ จึ่งเจียม ดังบ หมด หาย หด เพราะเจ้าจอม หม่อม
 ผู้หญิง หน้าเปรยว คตะเคียวคดถึงปลิง ฉะ ๆ เหมอนชิง
 คุ่นแค้น แฉ่ ชุบน้ำ เจ้า มิใช่ ไม่ บัก เถน เชน คดชนเคदन
 เป็น ดิน เห็นยว เห็น จะ แน่น อยู่ ยัง คำ เสา ปะโคนโยน
 ลง ตัก เก้า กำ แล้ว มัด ผัว หัว คำ ต้ม ทง ยน ถ้า ห

ขุนแผน ถอนจากทัพ

๕๓

ไม่ที่ไหนจะหา มา ที่นี้ ศรีอยุธยาจะเป็นคลื่น
จะต่อข่าวกล่าวขวัญทุกวัน คนหญิงอื่น ๆ ก็ไม่มั่น
ทั้งแผ่นดิน ร้อยบ้านพันเมืองไม่เหลือ หดหู่ สมบ่ออยู่
แต่นางคนนั้น ดั้น อย่าว่าแต่คนเป็น ที่เห็นขึ้น ถึง
พระอินทร์ ก็จะไม่ชวนกันลงมา ๖ ๓๔ คำ

(ซำเอ) ● จริงแล้วละ คนดีเขาจะมีชม เขาจะ
งมเอาคนร้ายให้ขายหน้า เราเหมือนหลักปักไว้ใน
ในศิลา ไม่ดูเยี่ยงหน้าทำเป็นเล่น คม พอเรือ
จอดจอด ท้าวท้าวก็เถอะ เบือนเบือนไม่เว้น ดักเส้น
ผม แกลบว่าเข้า มาทั้งอาคม ออกเห็นแซ่ผดมเข้า
ซันซัน ถ้างน้ำตากแดดเสียให้ ดั้น เพราะคิดคิด
เหลวคว้างเป็นยางหนับ ค่อยขบใจที่จะให้เอา
ช้างรับ ช้างกับหม่อมพดายไม่มีช้าง แม่วันทอง
ตำรองไว้ก่อก่อก่อน จังรอบเรือนปลูกใหม่ให้กว้างขวาง
แต่ถ้วนซันมันบ้างกา กาง ๆ ช้างคนช้างจริงทุกสิ่งมี

ได้ยินว่า บ่อยใช้เงินฝ่ายผสม พระหม่อม ผัว พราก
 ไปจากที่ ทั้งผู้คน บ่าวไพร่ก็ไม่มี เจ้าต้อง ขี้ ข้าง
 ทุกเพลา เล่าสร้าง ข้าง ซัก หัก ระบาย จึงปลุกใหม่ได้
 ข้าเสื่อหน้า เเคราะห์ ร้าย หมอทาย แด่ก่อน มา ศุกร
 เข้าเล่าอาการแทรก นึกว่าแม่เล่าแต่เคราะห์ ไศกทัน
 แต่กระนั้น เจียนจักระเห่ถ่มแหลก จึง ต้อง ผัดข้อตัวให้
 ผัว แปลก ถึงนั้นแตกกิ่งคิดค้นทรอย ๖ คำ เจริญ
 (ขี้บเอง) ๑ ถึงกระนั้น ก็ การอะไร ของใคร ฤ
 ข้าง แทง มึง เข้าไป ถึง คอหอย ถูค อี ดาว ขาว มาขึ้นหน้า
 ถอย แม่จะ ค่อย เขา เล็ดลง ถ้าง ต้น คับใจไม่ น้อยรัก
 ร้อยเท่า คงใคร เขา คบ ฟาดให้ ขาดวัน พี่ ฝ่ายทองกับ
 ขี้ปลึงทองจัน บินเรือลงมา ด้วยน้ำช่วยกู ๖ คำ เจริญ
 (ขี้บดาวเอง) ๑ เป็นไร เป็นกันนะไม่ละกัน (ขี้บ)
 ขุนแผน ถัดกัน ขึ้น วันทอง อยู่ ดาวทอง แอบ หลัง มัง
 ผัว ดู พวก ฝ่ายทอง ก็ ทรู มาจะ คบ เขา ๖ คำ เจริญ

ขุนแผน ถัดจากทัพ

๕๕

(ชั้นเอง) ๑ อย่า ๆ ๆ วุ่นวายเจ้า ล้ายทอง เจ้า

บ้านช่องใดน เป็นเช่นนี้เล่า ชอบแต่จะปดอบ หล่อน

ให้ฉอน เบา อย่า หนะเจ้าวันทอง จง อดใจ (วัน

ทองเอง) ไม่แล้ว คะ หม่อมไม่ พัง สิ้น ถึง พระ

อินทร ลงมา ห้าม หา ครว้ามไม่ หม่อมไม่ เถียง ฉน แล้วก็

แล้วไป ฟาดฟัน ลงไว้ ที่ นาวา ถึงฉว คำ ตักเท่าไรไม่

ขอเถียง จะ ค่อย แดก ตัก สิบ เถียงก็ ไม่ว่า นี่ อี ดาว

ขาว ดอน ช้อน เจริญ อี ก็น กัง กำ แยกบ จะ ตบ มัน

(ชั้น) ตัด แค้น ช่วย แชน เจ้า ดาวทอง ขุนแผน ร้อง

(เอง) อย่า ๆ คอ(ชั้น) เขามือกน ดาวทอง หลัด หดบคบไม่ทัน

ชวน ขุนแผน แชน คิน เข้า เต็ม มือ (แผนเอง) เขอกก็

ดู เขา เกิด อไร นี้ ไม่ เกรงพิ บ้างเสีย เจียว ที่ เตียวฤ

ยังห้ามยังตามใหญ่ ดังไฟฮือ ตี้ ก็ คอ เข้า มาเถอะเป็นไร

(วันทองเอง) ตี้ก็ คอ เข้า เกิดเจ้า พลาย แก้ว ผิด

แล้วหาเคยเป็นเช่นนี้ ไม่ ฉะ เตียวณ ฮักฮัก หนกนั กไม่

๕๖

เรื่อง ขุนช้าง ขุนแผน

จะเหาะได้ แล้ว ภาระมั่ง ตำดั่ง มัว ไร เห็นเรา อไร ชัง คัง
เห็น เตื่อ ถูก ยา เมื่อแล้ว ๆๆ หม่อม เจ้าจอม ผัว มัน
แหวะ ควก ขอกให้ ก็น จน สัน คว ชาม ทัว จน เข้า
กระตุก คำ คีร์ หน้า ผ่า กัดบับ จมูก ม้าย ถูก ริม
ฝู ปาก ถลอก ถด่า นานไปก็ จะชานคตาง รย่ำ มัน จะ
ซ้ำ ชี คอ เต้น ต่าง งัว (แผนเอง) อ้า ๆ เอา แล้วดี
เจ้า วันทอง เกิน หนัก นึก แล้ว ละ น้องไม่ เกรง ผัว
ตั้ง คอ ถอ ผิดไม่ คิด คว ถึง มี กัดวักจะเกรง ม้าง เป็นไร
ชั่วดี พี่ ก็ ได้ เป็น ผัว เจ้า หาได้ ช่วย โถ เรา เป็น ผัวไม่
อย่าหนัก นึกไป หนะ มัก จะชดใจ มา คี่ ปลาน้ำไซให้
เตี้ย ปลา ถ้า รัก คว กัดว ขาย จง วาย แค่น ขึ้น แปร
แปรวัน หนัก นึก มัก ขาย หน้า ถ้า มี พัง ยง ขึ้น เข้า มา
มิ ขาย แก่ ชี ซ้ำ ก็ คว เขา ๗ ๒๒ คำ

(เองวันทอง) ๑ รู้แล้วว่าไม่รักอย่าพักว่า จะฆ่า
เตี้ย ก็ ฆ่า เล็ด หนาเจ้า ฉะ แกล้ง พา มาบ้าน ปรจางเรา

ขุนแผน ถอดจากทัพ

๕๗

พอรู้เถาถิ่นเจ้าถิ่นทอง ได้แต่เพียงอืตาวกาต
เมืองยังคงเรืองประหนึ่งจะทูลของ ถ้าได้ก็ไป
กว่านอย่านึกปอง คงคงรอนรับต่างกลางข้างหน้า
ถึงพันวันทองไปก็ไม่ใช่ คงเป็นเชิงลับปลาทุก
เข้าคำอืเมยดาวมันจะด้นยบรยา ด้นบุญด้นกรรม
กันวันนั้น (ขับ) อารามโกจรโตดขึ้นบนสะพาน จะตก
น้ำต่างบ้านเขาคนดี สิ่งไรมิให้เป็นวาศ น้ำท่า
มีอยู่จะถูเช็ด ทังน้ำมันกระจกกระแจะแบ่ง จะทง
ไว้ให้แห้งเป็นสเก็ด ให้ด้นร้ายหายชาติของคนเทจ
จะชุดเจ้าพันดินให้ด้นรอย ชาติเคจเดรัจกัน
วันนั้น ไม่ขอมีอาโดยเท่าปลายฝอย ถึงพระอินทร์
ลงมาว่าก็อย่าคอย ที่วันทองจะถอยมาคืนดี ข ๓๒ คำ

(เฮ) ๑ อูเหม่ออืวันทองของทองจ้าน จะมา
พาดเขาผิดกูๆนี้ เมื่อแรกทองลงมานึกว่าดี เติม
ที่กูก็ยังไม่รู้จัก แกดงมารยาร้องให้พิไรบอก

๕๘ เรื่อง ขุนช้าง ขุนแผน

ยัก ยอก ไม่น้อย อี ล้อ ย ล่น กุ จับ มึง ได้ ล่น อี ล่น
กะตา วน จน ตัว กัด กู จะ ขน ไป พัน อ้าย ล่น
ขุนช้าง ไว้ กตาง บ้าน มั่น รัก ผัว หัว ถาน ไม่นิ่ง ได้
พาด คำ ดาว ทอง บ้อง บัก ไป จน ได้ เทละ จิราท เค็ด
ขาด กู กู ก็ ไม่ ปรารถนา จะ คำ จะ คบ อี คตบ แดง
ปล่น ล่น อุด ตู จาก กัน ยัง ไม่ ทน พัน ประตุ คบ ชู้ แลว
เล่น เหลือ เว้นใจ คำ แยะ เจ้า เขย มั่น แล่น คั่น จะ เท่า
มัน ค่น น หาม ไม่ ช กตอก ช เกดอน ช เรือน พันระโน
หยุก ยา หา ได้ ก็ หาย คั่น ชาคี ชั่ว เป็น ตัว เท่า ตัวหนอน ไช
ชอน กระตุม กระตุม จน ตัว ล่น ถึง หา ยา มา ตำ รong ตัก
สอง พัน วัน เดียว ก็ ล่น ตำรา ยา มึง คาย เดีย เกิด อี
วันทอง เอ้ย อย่า อยู่ เดย เล่น ชู้ เหมือน หมู หมา (ขับ)
ซัก คาย เงอ เหลือ โกรธ โลด นาวา (เซง) เขา จิก หัว มา
ฆ่า มัน เสีย ให้ คาย ๗ ๑๔ คำ

(ขับ) ๑ ถึง เวช วันทอง ตัก ตักใจ ถึง ชน เรือน

ใหญ่ มิ่ง หวัญ หาย ถึง ที่นอน กัด เกิดอกเลือดอก กาย

(เอง) โอ้ โอ้ พุทโธ พุท พลาย ของ เมียอา ฯ ๒ คำ โอต

(ร้อง โอ้เอง) ๑ เดี่ยวแรง นื่อง ครอบ ตัว

ไม่ชั่วใดค จน พบ ผัว ๆ ก็ โกรธ ถึง จะฆ่า สุดโทษ ผัว

เพราะ ตัว เอง หยาม ขำ จะเจ็บ อาย กลายเป็น กาโอ

อาโดย เจ้าประคุณ ทูต หิว ของ เมีย แก้ว จะต้ม แล้ว

ขำเย็น หา เห็นไม่ จะหนี ข้าย ขุนช้าง มันได้ ฉันท

ตาย เดี่ยว เกิด ปะไร อยู่ ไย มี ฯ ๔ คำ โอต

(ร้อง ขำ โหย) ๑ ถูก ถา ถิ่น ควาได้ ผัว ห่ม ทิ้ง

ต้มฟาด หน้าต่าง ฟาง เป็น ผี ขน หิว กราบ ผัว รัก ถ้าม ที่

(เอง) ขาคี น นื่อง พลัด พ้อ พลาย แล้ว รบ อา ยาย

ตา คายไป คอย ทำ ขาคี หน้า ขอให้ พม พุ พลาย แก้ว

อย่ามี ข้าย อ้อบปรี มาฉี แหว (ถูก คู้) ว่า แล้ว สอน สอน

อีก ขน มา ฯ ๔ คำ

(ขับ) ๑ ยก ท้าว ถ้าว ฝ่า หา ขื่อ สอน มือ ผูก

คอ ขมวด ผัว โยน ขวนไหว สอน ถึง หลังกา พอ สายทอง

เข้ามา ก็ ตกใจ อัมวัน ทอง แผล ร้อง อยู่กรีด ๆ โจน
 นอย มืด มาตัด ผ้า ขาดได้ ร้อง แซ่ (เอง) แม่ เขี่ย
 มาไว ๆ แม่วัน ทอง ทำได้ ผูก คอ ตาย (ซบ) ศรีประจัน
 ร้อง (เอง) ว้าย ภู ตาย จริง (ซบ) วัง คณนอกชาน
 ถ่มนอน หงาย ชุน ช้าง โผน มาใน ตา ตาย ถ่ม จม
 แม่ ยาย เข้าตำอีก ศรี ประจัน เจ็บ คราง (เอง) โอ้ย อ้าย ช้าง
 เก้า กระแทก เขา โคตร รวน รวน จะ หัก (ซบ) ชุน ช้าง
 ร้อง (เอง) ว้าย ว้าย ตา ตาย นึก โอ้ย สบัก ถูก จม เกือบ
 เจียน ตาย (ซบ) คำ ไทย ใน เรือน ก็ เซง แซ่
 แก้ว ไข วันทอง มี ไคร่ หาย สาย ทอง วัง ร้อง (เอง)
 แม่ หม่อม พลาย แม่ พิมพ์ ผูก คอ ตาย มาดูใจ (ซบ)
 ชุน แผน แค้นใจ ดึงไฟ พิศ (เอง) ภู หา คิด ถึง อัมวัน
 ทองไม่ (ซบ) สั่ง ช้าง ผูก ข้าง ทาง จะไป บ้าน เขา
 ชนไก่ ของ มารดา ข้าไทย ผูก ข้าง วาง กัน วุ่น ชุตะมุน
 ชน ของ กองดิน ทำ เป็น การ ร้อน ผ่อน ชน ช้าง บ้าง ชน

ฉบับเจ้าหอขุนช้าง

๖๑

มา บรรทุก เกวียน เตรียม ทำ จะ เดินทาง ข เจริญ
(ร้องตามเส้า) ๑ ขุนแผน แค้น นึก สิ้น รัก
พิณพี่ ดาวทอง กระหึ่ม เมฆอเสียดคอย เคียง ข้าง
ยวน ยุ้ย ฝักให้ ดูน ชื่น รคาง ชอบ แต่ แอ้ย ช้อ ขุนช้าง
แถม วันทอง โอ้ ยามโกรรเห็น แค โทษ ทุก ๆ ช้อ
ยัง เห็น หอ ยิ่ง ฉิด ๆ วิว ๆ ส้มของ ข้างพร้อม พรัก
ขุนแผน พยัก ขอน ดาวทอง ช่วย ประคอง ชน สพาน
ไป กาญจน์บุรี ข ๔ คำ เจริญ

มิด ม่าน

ชุดที่ ๒

(ฉบับเจ้า หอ ขุนช้าง)

ฉาก หน้า หอ ขุนช้าง

ตัว ถกร มี ขุนช้าง

กับ ฉายเค็ม บาว

(ฐน) ๑

พ่อเจ้า ประคุณ ขุนช้าง นอน เฝ้า หอ

สิบห้า คืบ จ้อง ห่อ หาดับ ไม่ มั่น ให้ วุ่น งุ่น ง่าน ว่า

คาญ ไจ ฤเมอ ตโม กอดหมอน ไม่ เว้น วัน ต้อง ยาม
 ดำ ยาม ที่ ไม่ หลับ พอ จะ ผอຍ ม่อย หลับ ขยัม ผัน
 ทัง ถูก ขัน ทั้ง หลับ กลับ ตา ขัน เพื่อ ผูก พัน ถึง แม่ พิมพ
 กระ หั้ม ไจ เตี้ยกกรัก กรุก ผูก ละ หุก ข้าง อ้า หา
 (เอง) มา แม่ มา (ขัม) ถา ถูก ขยุก ไล่ ได้
 ยิน ตัก แกร้ง ก็ ย่อง ไป เหยื่อ ไล่ ถ่ม พัน ทับ ที่ นอน
 หงาย กว่า ทำ พลิก ตัว ตะ แคง แอ้ง แม้ง มุ่น หมก ออก
 ข้อน ๆ ถูก ขัน อ่าน เพลง ยาว ถ้าว ถอด
 (ร้อง) โอ้ ส้มร ที่นอนเย็น เป็น น้ำ รด ๗ ๘ คำ
 (ร้อง เชมร ได้ กวาย เอง) ๑ ข้าง จะ ทำ อย่าง
 ไร ที่ ไหน เด่า จึงจะได้ กิน เข้า แม่ กระ น้ำ ตาล ตัก เจ้า ที่นอน
 จันทน์ ขวัญคา ไม่ มา ให้ ชด แต่ พิ ดด แต่ พิ ทน อยู่ จน
 วัน พระ ขอให้ แม่ รุป ส่วย รวย ไร่ ไร่ มา แก้น เกิด จะ บน
 ผี ต่าง บ้าน บาง กระ จะ จะ ถวาย หัว หมก คอย คุณะ หวะ ขอให้
 ปะ เจ้า ตัก หน้อย เกิด นอระ หน้อย เจ้า หอย ดัง ช้ เอย ๗ ๘ คำ

ขุนแผน ถัดจาก ทพ

๒๓

(ร้องดำตลกหัวเราะเอง) ๑ โอ้ เจ้าสาวแท้ ๆ อีแม่ฉิม

ช้าง ชอ ชิม ชนน ปะ กริม ดัก ชิม เกอะ หว่า แม่ปลาหมอก

ค้ม เค้ม พิเต็มรอร่า ครั่ง เคือน กว้า แด้ว ชอ รันกะณ

ไม่ได้ ชม เขย ๗ ๒ คำ เจรจา

(ขับ) ครานี้ ศรี ประจัน ท่าน แม่ ยาย ได้ พัง

ปล่าย เพลง ยาว เจ้า ลูก เขย ช้าง เพาะ เจาะ จัน ใจ

กระ โร เดย ท่าน แม่ ยาย ขยาย เขย เปน กดอน

กระ ทบ ๗ ๒ คำ เจรจา

(ร้องเองศรีสุดา) ๑ รัก เมีย งาม พยายาม อย่า

ย่อ ท้อ ดองใจ คอ ก็ ให้ ดอง จ้อง ประจบ เหมือน

เรือ ถมใน หนอง ทอง คง พบ ไม่ ต้อง รบ ฤกษ์ พา มา

เหมือน ทาย ๗ ๒ คำ เจรจา

(ขับ) ๑ ขุนช้าง เทอ หัวเรือ (เอง) ชอ แม่คุณ

เคชะบุญวัน นี้ จะ อุ้ม ให้ หนาว หาย ได้ ไปรด ดักหน้อย

ลูก น้อย คง ค่อย คดาบ ผีย่าผียาย มาช่วยกัน พ่อ ขุน

พ่อ หลวง ทัง ปวง ตัน จะให้ กิน เหล้า เข้ม กับ หมู หัน
 จง คลใจให้ คุณ แม่ พา แม่ มา พัดนี้ จะ รับ ขวัญ รวย
 ระแอ อี แม่ ละ ดอย ด้ พลาย ปาก กัด มา ช่วย กู ทั้ง
 ข้าย ด้ เจ้า ชู เขียว มา ด้วย จะ เล่น ไม่ ด้ รวย ผม ให้ ส้ม
 รวย น้ำ มัน ตะ น้ หัว ด้วย จะ แทน คุณ ๗ ๖ คำ เจรจา
 (ขับ) ๑ ครัน ราว ครัก ดัง ค่ำ หัน คนอน ศรี ประจัน
 ผัน ผ่อน ไม่ ว่า วุ่น (เอง) ถูก เข้อย ถูก เข้อย คัก แท้ ๆ
 แก้ว แม่ คุณ เนอ ตมุด ของ แม่ ขย่ำ อิด รอ ย่ำ เข้า สิบ ห้า
 วัน ๆ น้ แก้ว ถูก แก้ว แม่ ยัง ไม่ เข้า หอ ขุน ช้าง
 คอย น้อย ฤฯ แห่ง จน แค้น คอ ขย่ำ คิด ท้อ ถอย เถย นะ
 ถูก อา (วัน ทอง เอง) แม่ เจ้า ประ คุณ ทูต หัว
 ของ ถูก แก้ว จะ แก้ว ชำ ถูก เลี้ย แก้ว กระ มั่ง หนา
 ผัว ถูก ไป ทัพ พัง กัด มา ก็ เห็น อยู่ แก่ คา แม่ ด้วย กัน
 แม่ เลี้ยง ถูก ไว้ หมาย ให้ ค้ แม่ ควร ที่ เวท นา น้ น้ ชัน
 ผัว พัง จาก วัน ทอง ได้ ด้ ของ วัน จะ เขียน ค้น คอ ถูก ก็ จำ

จัม เข้า หอ ชน ช้าง

๖๕

ตาย เตี้ย แรง แม่ ชู้ มท้อง วัน ทอง มา แม่ จะ ซ่า
ถูกลี้อย่างง่ายดาย ๆ ถูก ชื่น อยู่ เป็น คน ไม่ พัน อย
เพราะ ได้ ชัย หัว ถิ่น ไร่ คาญ ใจ (ศรี ประจัน)

๑ พุด ผิด พุด ถูก ถูก ของ หอง ผัว เงิน ผัว ทอง หา เอา
ไม่ นัง นอนกิน จน คาย สบาย มาย ใจ หัว ถิ่น ทำ ไม กะ
หัว มัน เฝ้า หมก ม่น วุ่น วาย ถึง พลาย แก้ว มัน พา
เมียมัน ไป แด้ว ๆ ไม่นั้น เงิน ทอง มัน มาก ของ ให้ ครัว
ครัว เย็น ถู ไม่ ทน แด้ว ถูก ถู ชื่น มี พัง คำ แม่ แะ
เชื่อน มึง ไป เตี้ย จาก เรือน ถู อย่า อยู่ ยาก เย็น ปน
คาย ถู ไม่ ถู (ชับ) ดูด วัน ทอง ถู ถู ออก มา ข ๑๖ คำ
(ชับ) ๑ วัน ทอง กระ ถัด ถู ศรี ประจัน ต่าง คน ต่าง

กัน กัน จน ฝา ชน ช้าง ถน ถน คถน ชัย ตา เม็ด ประ
ทุร ทา ไ่ว้ง บัง แ ศรี ประจัน ดูด ถู ถู ถาก (เอง)
ชื่อว่า ยาก ถู ถิบ หาย มัน จะ ขาย แม่ (ชับ) น้ำ ตา

น้ำ มูก ค้าง ถูก แง แ่ง แยม มื่อ ดาก กระ ชาก ชัก มื่อ
 หลุด ผลุด ต้ม ดง จม ฝา ผัว ขาด ค้าง ควาก หัว ฟาก หัก
 วัน ทอง ต้ม คมำ ดง คำ อัก ศรี ประจัน หั้น ผดัก หก
 กระ เมิน ไป คี ชำ คำ ผาง ไม่ วาง มื่อ (เอง) มิ่ง
 ไม่ ไป มิ่ง คือก หา พัง ไม่ (จับ) วัน ทอง ร้อง แซ่
 (เอง) แม่ ชื่น ใจ แม่ ชำ ใจ หัว บ้าน วาน มา ดู
 (จับ) ตา ผด หัว ถ้านอยู่ บ้าน ไกล คก ใจ ว่า ขโมย
 มา ทาง หมู ฅวย หอก ออก มา คา ประ ดู ร้อง
 ว่า (เอง) ลู้ ก็น ดี หวา ย่า ละ กน ข ๑๐ คำ
 (จับ) ๑ ศรี ประจัน ชัด ใจ คำ (เอง) อ้าย ผด
 การ กด อไร ของ มิ่ง นั้น อ้าย หัว ถ้าน ออก ชน ถูก ถน
 ครัน ใคร ทาง หมู ของ มัน อ้าย จรร ไร (จับ) ชุน ช้าง
 ร้อง (เอง) ตาย ๆ แม่ ยาย คำ ให้ ฟา ผ่า ถัด
 ชำ หา ได้ ทาง ไม่ ถัง แม่ วัน ทอง มา ชำ ทำ ไม
 (แม่เอง) ๑ อ้าย หัว ได้ อไร มิ่ง หวา อ้าย บำ กาม

จับเข้า หอ ชุน ช้าง

๖๗

(จับ) ผิน หน้า มาดู วันทอง ใหม่ ผ้าห่ม หดุด ชัด
ใจ อยู่ รุ่มง่าม ดากมาถึง ไม่เคยบ เหยียบถูก ขาม มัน
แตก มันก็ ปาม เขา คั้น แก ศรี ประจันร้อง (เอง)
ว้าย กู ตาย ละ หว่า (จับ) ยก ขาขึ้น แก้วเงือก แดงแจ
มัน ถ้อย พัน กำ ดั่ง ชี รัง แก (จับ) วันทอง อดวย แคร
ยุต แน่นไว้ ศรี ประจัน ชัก ขาม ที่ดำ แดก หอบ อดอก แยก
มา ดู วันทอง ใหม่ มือหดจาก แคร แม่ ภู ไป จะ เข้า
ใน หอ ใหม่ อยู่ รุ่ม วาย พัด วัน ก็น จะ เข้า ประค
วันทอง ตู ผลิต แม่ ถัม แม่ หาย ชุน ช้าง โสน มา ใน
คา ตาย หลง กอด แม่ ยาย ร้าย ถึง ตี ศรี ประจัน จัน
งก ผลิต ออก หาย (เอง) อ้าย หัว ถัน ได้ ไครก กระ
โหด ถี่ (จับ) ชุน ช้าง ร้อง (เอง) ว้าย ว้าย ตาย
ละ ชี ขอโทษ ที่ ขอ รับ คุณ แม่ แด คา ดาน (จับ)
วาง แม่ ยาย มา คว่า วันทอง จะ เข้า ห้อง ผลิต ประค
อยู่ รุ่ม ง่าม ดู ละ หุก หุก เข้า เมื่อน เต่า คาน (เอง) กู จะ

๖๘ เรื่อง ชุนช้าง ชุนแผน
ชน วิมาน วันขึ้น ๓๖ คำเจรจา

(ฉบับ) ๑ วันทอง ร้องไห้ (เอง) ที่ พลายแก้ว
มัน จะ ข่า เมีย เตี้ย แถ้วฮ้าย ช้าง มา ที่ สายทอง ช่วย
น้อง ค่อย ดี คำ ที่ พลาย ขา ที่ พลาย ที่ พลาย น้อง
ตาย แถ้ว ๓ ๒ คำเจรจา ศุภมัตต

ไม้ ม่าน

